TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

MAYIS 1983

SAYI : 170

Sağlıklı Demokrasinin temel şartı Hür ve Güçlü Sendikacılıktır

SENDİKALAR ve TOPLU SÖZLEŞME, GREV, LOKAVT KANUNU ÇIKTI

YENİ YASALAR TAM METİN DERGİMİZDE

AYLIK
EĞİTİM
VE
MESLEK
DERGİSİ

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN
ORGANIDIR

MAYIS
1983
SAYI: 170

FIATI :
YURT İÇİ 50 TL.
YURT DIŞI 3 DM.

●

SAHİBİ :
TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
ADINA
GENEL BAŞKAN
ŞEVKET YILMAZ

●

MÜESSESE
MÜDÜRÜ :
GENEL
TEŞKİLATLANDIRMA
SEKRETLRİ
YUSUF ZİYA KARA

●

SORUMLU
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
HÜSEYİN EKMEKÇİOĞLU

●

İDARE VE YAZIŞMA ADRESİ :
TÜRK-İŞ
GENEL MERKEZİ
BASIN VE HALKLA
İLİŞKİLER BÜROSU
BAYINDIR SOKAK No. 10
17 91 34 - 18 10 09

●

DİZGİ VE BASKI :
DEMİRCİOĞLU
MATBAACILIK
17 30 51 - ANKARA

●

KAPAK VE MİZANPAJ
TÜRK-İŞ BASIN MERKEZİ
ANKARA - 18 10 09

●

DERGİMİZ,
BASIN AHLAK
YASASINA UYAR

SAYIN VARLIK'A AÇIK MEKTUP

Başkanım Naci Varlık
Önce Selam ve sağlık
Bizden sual edersen
Zorumuz var birazcık

Yüzdelere bağladın
Ekmekle aşımızı
Kiralara eş ettin
Aylık maaşımızı

Kararların manavda
Pazarda geçmez oldu
Çalışanlar sayende
Su bile içmez oldu

Ülkemizde bunca yıl
Böyle darlık görmedik
İşverenler dese de
Biz hiç varlık görmedik

Biz gülmüşüz diyorlar
Geçtiğimiz yıllarda
Sayenizde Başkanım
Şimdi sıra onlarda

Hep birlikte gülelim
Cennet vatanımızda
Biz hep çalışanların
Bu arzu gönlümüzde

Size ilk mektubum bu
Saygılar sunuyorum
Ağlama duvarına
Yüksek Hakem Kurulu
Dönmesin isityorum

Mustafa YÖNDEM
Türk Deniş Ulaş-İş Federasyonu
Genel Sekreteri

SUNUŞ

Beklenen Yasalar Çıktı

Dergimiz baskıya girdiği saatlerde, Cumhurbaşkanı Orgeneral Kenan Evren'in Erzincan'da yaptığı konuşmada, «Şimdi Ankara'ya dönüyoruz. Sendikalar yasasını görüşeceğiz» demesi üzerine, baskımız bekletilmiş, yasaların bir-kaç gün içinde çıkması halinde gelecek ay bu yasaları tam metin yayınının gecikmesi dikkate alınarak bu sayıya konması kararlaştırılmıştır.

Gerek 274 sayılı Sendikalar Yasasını, gerekse 275 sayılı Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt yasasını yeniden düzenleyen yasalar tam metni dergimizin ortasında okurlarımızın bilgisine sunulurken, bu yasalarla ilgili Türk-İş görüş ve açıklamalarına gelecek sayımızda yer verebileceğiz

Türk-İş Hukuk Bürosunun bu yasalar üzerindeki incelemesi ve Türk çalışma hayatına nelerin kazandırılıp, nelerin kaybettirildiğini belirleyecek araştırma, yasaların yayınlandığı 6 Mayıs 1983 gününden itibaren yoğun bir şekilde başlamış bulunuyor.

Dergimizin kapak kompozisyonu, Yasaların çıkışının gecikebileceği ihtimaline göre hazırlanmıştır. Önceden basıldığı için yasaların çıkış haberi alt köşedeki kuşağa eklenebilmiştir.

Çalışma hayatımızı yeniden şekillendirecek yasaların yürürlüğe girmesi ile sendikalarımızın bu yasalara göre yoğun bir çalışma içine girecekleri kuşkusuzdur. Federatif sistemin sona erişi ile tüzük değişiklikleri için birbirini izleyen genel kurullar göreceğiz.

Bu yasaların Türk çalışma hayatına yeniden canlılık getireceği bir gerçekse de, sendikal hak ve özgürlükleri ne derece etkilediğini gelecek sayılarımızda ayrıntılarıyla sunacağız.

★☆★

Mayıs sayımızı incelediğinizde, Türk-İş ve bağlı kuruluşlarından haberleri, nüfus sorunuyla ilgili seri yazımızın ikincisini, işsizlik, sosyal güvenlik, konut sorunu gibi önemli konuları bulacaksınız.

35 Gün ara ile ikinci bir grizu faciası yaşamamız, tüm ulusumuzu endişeye sevk'etti. Bu kazalar ne zaman sona erecekti?

İkinci grizu faciasıyla ilgili haberle birlikte, bu kazalara ait değişik haberleri de yine bu sayımızda bulacaksınız.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ

Kemal Özer genel kurulu açarken görülüyor

Başbakan Ulusu'nun da katıldığı

Maden Federasyonu genel kurulu yapıldı

ÖZER: «MADENLERDE HER YIL YÜZLERCE İNSANIMIZIN ÖLMESİNİ İSTEMİYORUZ»

● GENEL KURULDA KEMAL ÖZER, NİZAMETTİN ÖZKAN, MUSTAFA ORHAN, NAZİF KÜÇÜKKAYA VE HAKKI ÇOŞAR YENİDEN SEÇİLDİLER

Maden Federasyonu Genel Kurulu Ankara'da yapıldı.

SSK Salonunda toplanan ve Başbakan Bülend Ulusunun da katıldığı Maden Federasyonu 10. Genel Kurulunu bir konuşmayla açan Genel Başkan **Kemal Özer, «Biz, her yıl yüzlerce insanımızın ölmemesini, binlerce insanımızın sakat kalmamasını istiyoruz»** dedi.

Özer, grizu facialarıyla ilgili olarak konuşmasında şunları söyledi:

«İkaz ettik; «yeraltında can güvenliğimiz yok, mevzuat yetersiz, denetim yok, MADEN İŞÇİSİNİN YAŞAMASI İÇİN ŞARTLAR ZOR, ÖLMESİ İÇİN KOLAY. Artık Dünya'da bu söz tersine döndü» dedik. Dinletemedik.

Son iyi ayda meydana gelen iki grizu vak'asında 112 şehit verdik. Kozlu'da kaybettiğimiz 10 arkadaşımızın durumu savcılıkta olduğu için şimdi bir şey söylemek erken, ama Armutcuk'da verilen şehitlerimiz için müessese yüzde yüz suçlu bulundu. Verilen ceza 140 bin lira.

Her maden işçisinin hayatının bedeli bin üç yüz yetmiş iki lira.. Yanlış duymadınız, bin üçyüz yetmiş iki lira.

İşçilerin bedeli bu mu olmalı?

Daha önce de söyledim. Yine söylüyorum; bu bir kaza değildi. Bir iş cinayetiydi ve bedeli de bu olmamalıydı.

Değerli Delegeler,

Amacımız münferit faciaların, münferit sorumlularını aramak da değildir. Çünkü biliyoruz ki bu takdirde bütün suç sıradan bir kaç insana yüklenir. Halbuki, biz asıl sorumluları, yani tedbir almayanlar ile tedbir aldırmayanların gerçekten bilinçli hale gelmesini istiyoruz.

İstiyoruz ki, İş Kanunu gereğince işverenler işyerlerinde gerekli tedbirleri alsınlar.

İstiyoruz ki, Çalışma Bakanlığı ve Maden Dairesi, işyerlerini etkin bir biçimde denetlesin. Tedbir almayanları uyarıp tedbir aldırsın. Direnenleri ağır şekilde cezalandırsın.

İstiyoruz ki; madenlerde her yıl yüzlerce insanımız olmesin, binlerce insanımız sakat kalmasın, yüzbinlerce aile ferdi perişan olmasın ve ülke ekonomisi milyarlarca lira zarar görmesin.

İstiyoruz ki uluslararası toplantılarda ülkemiz dünyanın bu alanda en geri ülkeleri arasında sayılmasın, ulusal onurumuz her seferinde zedelenmesin.

Son iki ayın içinde 112 şehidi sadece iki grizu vak'asında verdik. Olaylardan bu yana hiç bir maden işyerinde, hiç bir tedbir alınmadı.

Milletçe üzüldük. Sayın Bakanlarımız geldi, Sayın Başbakanımız geldi. Ocaklar yine aynı. Ve biz yine ikaz ediyoruz:

Beyanatlarla, demeçlerle, kısaca lafla önlem alınmaz.»

Genel Kurulda Danışma Meclisi üyesi **Mustafa Alpdündar,** TÜRK-İŞ eski Genel Başkanlarından **İsmail İnan,** TÜRK-İŞ eski bölge temsilcisi **Burhanettin Asutay,** Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı **Mustafa Başoğlu,** TKİ Genel Müdürü, Türk Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan,** TES-İŞ Federasyonu Genel Başkanı **Orhan Erçelik,** TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir** birer konuşma yaptılar. **(Başbakan Bülend Ulusu ve TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın genel kurulda yaptıkları konuşmaların özeti diğer sütunlarımızdadır.)**

TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** Genel Başkan Vekili ve Türk Deniz Ulaş-İş Federasyonu Genel Başkanı **Emin Kul,** TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**'den oluşan divan yönetimindeki genel kurulun ikinci gününde seçimler yapıldı:

Seçim sonuçları şöyle:

Genel Başkan: **Kemal Özer.**

Genel Başkan Vekili: **Nizamettin Özkan**

Genel Sekreter: **Mustafa Orhan**

Mali Sekreter: **Nazif Küçükkaya**

Teşkilatlanma Sekreteri: **Hakkı Coşar.**

Dergimiz, Sayın Özer ve çalışma arkadaşlarını kutlar, başarılarının devamını diler.

★ ★ ★ ★

BÜLEND ULUSU'NUN KONUŞMASI

Başbakan **Bülend Ulusu,** Maden Federasyonu 10. genel kurulunda bir konuşma yaparak, işgüvenliği konusunda çalışmaların aralıksız sürdürüldüğünü söyledi.

Zonguldak'ta bir ay ara ile meydana gelen iki grizu faciasında ölenler için duyduğu üzüntüyü belirten Başbakan **Ulusu, «Bu facialarn önünü almak için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Kısa sürede mucize önlemler alınması mümkün değildir.»** dedi.

Sosyal güvenlik kapsamının genişletildiğini, konut sorunun çözümü için önemli adımlar atıldığını da kaydeden Başbakan **Ulusu,** en önemli sorunun işsizlik olduğuna işaret ederek şunları söyledi :

«İşsizliğe kısa sürede mucizevi çözümler bulmak mümkün değildir. İşsizliğin giderek büyüyüp, kronik hale gelmesini önlemek için çalışıyoruz. Emek/yoğun yatırımların teşvik edilmesi, vasıfsız genç emek için eğitimin sağlanması çalışmalarımız arasındadır. Sonbahardan sonra yeni iş olanaklarının çıkacağına inanıyorum»

YILMAZ: "12 Eylül öncesinin faturası bize kesilemez"

● TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI, «MECLİSİ BİZ Mİ ÇALIŞTIRMADIK, YASALARIN ÇIKMASINI BİZ Mİ ENGELLEDİK, CUMHURBAŞKANINI BİZ Mİ SEÇMEDİK HANGİ SUÇU İŞLEDİK?» DEDİ

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** Maden Federasyonu genel kurulunda yaptığı konuşmada, 12 Eylül öncesi olaylarda Türk-İş'in tam bir sorumluluk içinde hareket ettiğini hatırlatarak, **«Meclisi biz mi çalıştırmadık, yasaların çıkmasını biz mi engelledik, Cumhurbaşkanını biz mi seçmedik, hangi suçu işledik?»** diye sordu ve **«12 Eylül öncesinin taturası bize kesilemez»** dedi.

Çalışma hayatına atıldığı günden buyana ümidini hiçbir zaman yitirmediğini, bunun için hür sendikacılık hareketinin geleceği bakımından da karamsar olmadığını sözlerine ekleyen **Şevket Yılmaz** konuşmasını şöyle sürdürdü :

«Amacımız, sağlıklı demokrasinin temel kuralı olan hür ve bağımsız sendikaların zedelenmemesidir. Sağlıklı demokrasiyi ayakta tutan hür ve güçlü sendikalardır. Bunu istemeyen çevreler olabilir. Bizim birlik ve beraberliğimizden rahatsız olanlar çıkabilir. Ancak, havalarını alırlar»

Şevket Yılmaz, 274 ve 275 sayılı yasaların bir-iki güne kadar çıkmasının beklendiğini hatırlatarak, **«Bu yasaları inceleyeceğiz ve ondan sonra yetkili kurullarımızı toplayarak, teşkilatımıza görüşlerimizi açıklayacağız»** dedi.

İşsizlik sorununun çözümü için istihdam sahalarının açılmasını isteyen **Yılmaz,** kamu kuruluşlarında kadroların çoğunun boş olduğunu, üretim için insanların zorlandığını belirterek, **«Bu kadrolar derhal doldurulmalıdır. 10 kişilik işi 5 kişiye yaptıramayız. Bu kadar işsiz varken, işçi ve memur kadrolarının boş tutulmasını anlamak mümkün değildir»** dedi.

Konut sorunu üzerinde de duran Türk-İş Genel Başkanı, yarım kalmış yapı kooperatiflerinin tam finansman edilmeyişi yüzünden bir meskenin 2 milyon liraya mal'olacak hale geldiğini hatırlattı ve **«Elbette tam finanse edilmeyen bu kooperatifler yağmurun altına terk'edilir»** dedi.

İşverenlerin de işçilerin mesken sahibi olmalarında katkıda bulunmaları gerektiğini ve bunun güzel örneklerinin bulunduğunu hatırlatan **Şevket Yılmaz,** konuşmasının sonunda şunları söyledi :

«Türk-İş güçlüdür. Güçlü olduğu için bugün görüşleri alınarak ve itibar görerek yasalar hazırlanıyor. Türk-İş Uluslararası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfed rasyonu ICFTU'nun üyesidir. Bu Konfederasyonda 94 ülkeden 134 güçlü Konfederasyon temsil edilmektedir. Üyeliğimiz bazı pürüzler nedeniyle askıdaydı. Bu pürüzler giderildi ve yeniden üyeliğimizin devamı kararı alınacaktır. Türk-İş yurt içinde de, yurt dışında da yalnız değildir. Önemli olan, sizlerin birlik ve beraberliğinizi bozmamanız ve birbirinizle kenetlenmenizdir»

Suçlu mu arayacağız, tedbir mi alacağız.

Yine grizu: 9 ölü

35 gün ara ile meydana gelen ikinci faciada 10 işçi de yaralandı

Yılmaz: "Lâfla önlem alınmaz,,

11 Nisan Çarşamba günü saat 20 sıralarında Türk-İş kafeteryasının 181509 numaralı telefonu çaldı. Türk-İş yetkililerinden biri isteniyordu. Eğitim Genel Sekreteri **Kaya Özdemir** telefona geldi ve daha konuşmaya başlarken sapsarı bir renkle adeta çökercesine sandalyeye oturdu.

Özdemir'in dudaklarından sadece **«Olamaz»** sözcüğünün çıktığını duyanlar, bir felaket haberinin geldiğini anlamakta güçlük çekmediler.

Özdemir, kafeteryada oturan Genel Teşkilatlanma Sekreteri **Yusuf Ziya Kara**'nın yanına sokuldu ve **Yusuf bey, bir grizu patlaması daha olmuş, ölü sayısı bilinmiyor»** dedi. **Kara**, şaşkın gözlerle **Özdemir**'e baktı ve yerinden fırlayarak odasına gitti. Zonguldak'la temas kurmaya çalıştı ve telefon irtibatı uzayınca **«Ben Zonguldak'a gidiyorum»** diyerek Türk-İş'ten ayrıldı.

Haber kısa sürede yayılmaya başladı. Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** gece saat 9.30'da genel merkeze gelerek, ilgilerle telefon görüşmesine başladı.

Söylentiye göre 9 ölü ve 11 yaralı vardı ve 30 işçinin de mahsur kaldığı belirtiliyordu. Zonguldak Kozlu santralı bulundu ve sendika temsilcilerinden birisi ile görüşme imkanı sağlandı.

Alınan kesin bilgiye göre 9 kişi ölmüş, 10 kişi de yaralanmıştı. Ocakta başkaca kimse yoktu.

Başbakan **Bülend Ulusu** ile telefon görüşmesi yapan **Yılmaz,** 30 kişilik bir grubun toprak altında kaldığı yolundaki söylentinin doğru olmadığını söylediğine, Başbakan **Ulusu** faciânın daha büyük boyutlara ulaşmamasından memnun olduğunu, hayatlarını kaybeden işçiler için büyük üzüntü için-

Kızılay, grizu fâciası yetimlerine burs verecek

Kızılay Yönetim Kurulu Zonguldak Ereğli'de Armutçuk bölgesinde meydana gelen grizu faciasında hayatını kaybedenlerin bakmakla yükümlü oldukları çocuklarına eğitimleri süresince geriye alınmamak şartı ile Kızılay öğrenci bursu verilmesini ve çocukların kendi yaş grupları biçiminde Kızılay kamplarından yararlandırılmasını kararlaştırdı.

de bulunduğunu söyledi.

OLAY NASIL MEYDANA GELDİ?

Ereğli Kömür İşletmelerinin Kozlu bölgesi İhsaniye bölümünde 400 metre derinlikte bulunan 5. ocakta üç günden beri devam eden yangının söndürülmesi için ocağa inen ekip, yangın baraj duvarının yapım çalışmaları sırasında grizu patlaması meydana geldi.

Patlamanın duyulmasından itibaren Zonguldak Ereğli Kömür İşletmeleri radyosu ile Belediye oparlörlerinden sürekli olarak kan anonsu yapıldı. Hastanelerdeki tüm personel görev başına çağrıldı ve şehir içi trafik cankurtaran araçlarının zamanında hastanelere ulaşması için tamamen durdu.

Patlamanın meydana geldiği 17.30'da, ocaktaki işçi sayısının çok olmasından, facianın bir ay önceki faciaya benzer bir tablo göstermesinden korkan yetkililer Kozlu'ya hareket ettiler.

Zonguldak Valisi **Galip Demirel,** saat 21 sıralarında ocağın tamamen boşaltıldığını, 9 işçinin şehit olduğunu, 10 işçinin de yaralı olduğunu açıkladı.

ÖLENLER

Patlama sırasında hayatlarını kaybedenler şunlar :

Hilmi Kurul (İş Güvenliği Başmühendisi), Kemal Ayaz, Şaban Döngelli, Mustafa Kunduz, Abdullah Dibek, Ahmet Demirkıran, İbrahim Acun, Ahmet Acar ve Ali Rıza Terzi .

BU FACİALAR LAFLA ÖNLENEMEZ

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** bir ay ara ile ikinci defa meydana gelen grizu faciası üzerine **«Bu facialar konuşarak önlenemez. Acil önlem istiyoruz»** derken, Maden Federasyonu Başkanı **Kemal Özer** de önlem çalışmalarının yetersizliğine işaret ederek **«İşveren de umursamaz durumda olursa, böyle kazalar daha çok olur. Mevzuat değişmedikçe bir adım ileriye gidilemez.»** dedi.

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı **Mehmet Tezer** de, **«Haykırışlarımıza kulak veren yok. Bu nasıl sorumluluktur»** derken gözyaşlarını tutamıyordu.

9 İşçinin cenazeleri, düzenlenen törenden sonra köylerine gönderildi.

TKİ 31 milyon TL'ye mahkûm oldu

● ZONGULDAK VE HAVALİSİ MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI'NIN AÇTIĞI DAVA SONUÇLANDI. MAHKEME 28 MİLYON LİRALIK PARANIN YÜZDE 5 FAİZLE BİRLİKTE DAVACIYA VERİLMESİNİ KARARLAŞTIRDI

Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikası'nın işçilerden **«grev fonu»** olarak kesilen 28 milyon lirayı bankaya yatırmayan Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü hakkında açtığı dava sonuçlandı. Mahkeme TKİ'nin bu parayı 1 Ocak 1980 tarihinden itibaren yüzde 5 faizi ile birlikte ödemesini karara bağladı. Buna göre kurum, sendikaya yaklaşık 31 milyon lira ödeyecek.

Zonguldak Asliye Hukuk Mahkemesi verdiği kararda, vekalet ücreti, karar harcı ve yargılama gideri olarak toplam 1 milyon 499 bin liranın da Türkiye Kömür İşletmeleri tarafından ödenmesini kararlaştırdı. Kararda şöyle denildi :

«Yasalarda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sendikaya kayıtlı bir üye sendika tüzüğüne göre ödemesi gereken parayı sendikasına ödemek zorundadır. Davalı işverenin bu konuda uyuşmazlık çıkartmaya yetkisi yoktur.

Sendikanın grev fonunda toplanması gereken ve işçiler tarafından ödenmesi icab eden aidatların işveren tarafından senede bir defa birer yevmiyelerinin kesilmesi gerektiğine ve bu amaçla işçilerden kesilip sendikaya ödenmeyen, işveren nezdinde bloke edilen paranın yüzde 5 faizi ile birlikte davacıya verilmesine karar verildi».

OCAKLARA KURBAN KESİP, DUA EDEREK İNİYORLAR

Arka arkaya meydana gelen grizu facialarından sonra, maden işçileri kurban kesip, dua ederek ocaklara girmeye başladılar.

Maden işçileri, Kozlu İhsaniye 2 numaralı ocağa inerlerken, kurban kestiler ve dua ettiler.

Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikası yetkilileri, peşpeşe gelen kazalar nedeniyle maden işçilerinin endişe içinde ocaklara indiklerini, acil önlemler alınması için daha fazla beklenemeyeceğini belirttiler.

★ ★ ★

HÜRRİYET'İN KAMPANYASI SONA ERDİ VE ŞEHİT AİLELERİNE YARDIMLAR VERİLDİ

Hürriyet Gazetesinin 7 Mart grizu faciası sonucu şehit olan 103 işçi için açtığı yardım kampanyasında toplanan para, 11 Nisan günü meydana gelen ikinci grizu faciasında şehit düşen işçileri de kapsayacak şekilde sonuçlandı.

Gazetenin topladığı yardım, şehit işçi ailelerine dağıtıldı.

103 Madencinin ölümüne sebep olmanın cezası : 140 bin lira

● EREĞLİ SULH CEZA MAHKEMESİ BIR SÜRE ÖNCE MEYDANA GELEN VE 106 MADENCININ ÖLÜMÜ - İLE SONUÇLANAN PATLAMADA EREĞLİ KÖMÜR IŞLETMELERINI SUÇLU BULARAK 140 BIN 790 LIRA PARA CEZASINA ÇARPTIRDI

Armutcuk Kömür Ocağı'nda meydana gelen ve 106 maden işçisinin ölümüyle sonuçlanan grizu patlaması ile ilgili dava sonuçlandı:

Ereğli Sulh Ceza Mahkemesi, kazada Ereğli Kömür İşletmeleri'ni suçlu bularak 140 bin 790 lira para cezasına çarptırdı.

Mahkemenin kararına göre, Ereğli Kömür İşletmesi bu cezayı 45 bini peşin olmak üzere 10'ar bin liralık taksitlerle ödeyecek.

İşletmenin ödemeye 10 gün içinde başlaması gerekiyor. 10 günlük süre içinde para cezasının ödenmesine başlanmazsa bu işletmenin kararı kabul etmediği anlamına gelecek. Bu durumda işletmenin karşı dava açması gerekecek.

Çorum'da da iki kömür işçisi şehit oldu

● **ÇORUM'DAKİ ALPAGUT DODURGA KÖMÜR İSLETMESİNDE MEYDANA GELEN GÖÇÜKTE İLK BELİRLEMELERE GÖRE İKİ İSÇİ CAN VERDİ**

Türkiye Kömür İşletmeleri'ne (TKİ) bağlı Çorum'un Alpagut - Dodurga Linyit İşletmesi Müessesesi'nin 7 numaralı ocağında göçük meydana geldi. Göçükte ilk belirlemelere göre iki işçi öldü.

Yetkililerden alınan bilgiye göre, Alpagut - Dodurga'daki 7 numaralı ocakta bilinmeyen bir nedenle göçük meydana geldi ve arkasından yangın çıktı. Göçükte kazmacı ustası olarak çalışan **Mehmet Kanbey** ile **Sadık Gökboğa** hayatlarını kaybetti.

Yetkililer göçükten sonra ocakta yangın çıktığını, bu nedenle ölü sayısının artmasından korkulduğunu söylediler.

Öte yandan, TKİ yetkilileri ölen iki işçinin daha kısa olduğu için «**Nefesik**» adı verilen bölümden çıkmak istemeleri ve burada biriken zehirli gazdan etkilenmeleri sonucu öldüğünü öne sürdüler.

TKİ Genel Müdürü **Hasan Mumcu**, olayla ilgili incelemelerde bulunmak üzere Dodurga'ya gitti.

Zonguldak'ta ölen ve yaralanan maden işçileri için fon kuruluyor

Zonguldak'ta maden kazası sonucu hayatını kaybeden ya da çalışamıyacak ölçüde yaralanan işçilere veya ailelerine yardım yapmak amacıyla bir fon oluşturmak üzere çalışmalar yapılıyor.

Fonun kurulması gerçekleştiği takdirde maden kazası sonucu ölen ya da sakat kalan işçiler için yapılacak tüm bağışlar bir fonda toplanacak.

Konuyla ilgili olarak Zonguldak Vali Yardımcısı **Orhan Aydın** başkanlığında öteki yetkililerin de katılmasıyla valilikte bir toplantı yapıldı.

Toplantıda, fonun amele birliği bünyesinde kurulması kararlaştırılırken, 26 Nisanda yeniden bir araya gelinmesi öngörüldü.

Fonun kurulması için «**Amele Birliği Yönetmeliği**»ne ilaveler yapılarak, yeni yönerge hazırlanacak. Yönerge Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderilecek. Onaylandığı takdirde fon kurulacak.

Bu arada Odalar Birliği 7 Mart günü Kandilli'de meydana gelen grizu patlamasında ölen 102 maden işçisinin ailelerine beş milyon lira yardımda bulundu. Yardım Karadeniz Ereğlisi Ticaret ve Sanayi Odasınca Zonguldak Valiliğine teslim edilecek.

BİLİRKİŞİ RAPORU :

Grizu faciasının suçlusu : EKİ

7 Martta Ereğli Kömür İşletmeleri Armutçuk üretim bölgesi Kandilli Ocağı'nda meydana gelen ve 102 işçinin ölümüyle sonuçlanan grizu faciasında işletmenin yüzde 100 kusurlu olduğu belirtiliyor. Ereğli Cumhuriyet Savcılığı'nca atanan üç kişilik bilirkişi heyetinin hazırladığı rapora göre, EKİ yüzde 100 kusurlu.

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi Başkanı, Çalışma Bakanlığından bir iş güvenliği müfettişi ve Hacettepe Üniversitesine bağlı Zonguldak Mühendislik Fakültesi'nden bir doçentin oluşturduğu bilirkişi, 11 sayfalık raporunda maden havzasındaki eksiklikleri sergiledi.

Bilirkişi heyeti raporunda, havzada alınması gerekli güvenlik önlemlerinin alınmamış olduğunu belirtti. Rapora göre, üretim bölgesinde toz barajı yapılmamış ve zamanla birikmiş kömür tozları temizlenmemiş, Grizu ölçümünde kullanılacak otomatik aygıtlar yeterli değil. Kömür tozlarının birikimini önlemek için gereken önlem alınmamış Ocakta görev yapan bazı başçavuşlar, gerekli yeteneklere sahip değil.

Bunların yanısıra, grizu faciasının hemen ardından en çok sözü edilen konulardan biri, bilirkişi raporuyla aydınlığa kavuştu. Raporda facianın meydana geldiği panoda havalandırma sisteminin ters kurulmuş olduğu belirtiliyor, ayrıca panoda kullanılan üretim sisteminin eksikliklerine değiniliyor.

Bilirkişi heyeti, bütün bu eksiklik ve aksaklıkları, 102 işçinin hayatına malolan grizu faciasının nedenleri olarak sıraladı ve işletmenin yüzde 100 kusurlu olduğu sonucuna ulaştı.

EREĞLİ CUMHURİYET SAVCILIĞI'NCA ATANAN ÜÇ KİŞİLİK BİLİRKİŞİ HEYETİ 103 İŞÇİNİN HAYATINA MALOLAN FACİANIN NEDENLERİ ARASINDA, PATLAMANIN MEYDANA GELDİĞİ PANODA HAVALANDIRMA SİSTEMİNİN TERS KURULMUŞ OLMASINI DA SAYDI.

Bilirkişi raporunun belirlenmesinden sonra 151 sayılı «Ereğli Havzası Fahmiyesi Maden Amelesi Hukukuna Müteallik Kanun»un 7/2 maddesi ve 2790 sayılı yasa hükümlerine göre para cezasının TCK'nun değişik 119. maddesine göre ödeyip ödemeyeceği hususunda sorumlu müesseseye ön ödeme önerisi gönderildi Önerinin alındığı tarihten itibaren 10 gün içinde kanunda yazılı para cezası ve soruşturma giderleri ödenmediği takdirde kamu davası açılması öngörülüyor.

7 Mart 1983 günü, Armutçuk/Kandilli ocağında 16.00-24.00 vardiyası görev başındayken ardarda iki patlama olmuş, panoda çalışan işçilerden yüze yakını hayatını kaybetmişti. Saat 17.30 sularında meydana gelen patlamada 102 işçinin öldüğü, daha sonra birkaç cesedin daha göçük altından çıkarılmasıyla kesinleşmişti.

Kazadan hemen sonra, faciaya yol açan nedenler konusun da geniş bir tartışma başlamıştı. Ölü sayısının yüksekliği Zonguldak ve havalisindeki kömür ocaklarında sık sık meydana gelen küçük çaplı kazaların uyandıramadığı kamuoyu ilgisini Kandilli'deki facia üzerinde toplamıştı.

Ocaklarda çalışan madan işçileri, genellikle grizu ölçümünün doğru dürüst yapılmadığını, görevleri iş güvenliğini sağlamak olan emniyetçilerin görevlerini tam yapmadıklarını iddia etmişlerdi. İşletme yöneticileri, kendilerinin kusurlu olabileceği yolundaki görüşleri reddetmişler, hattâ bazı yetkililer, yörenin yapısı nedeniyle üretim koşullarının özellikle zorlaştığını, ayrıca madencilikte bu tip kazaları tam olarak önlemenin mümkün olmadığını dile getirmişlerdi.

Kandilli'deki faciaya Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Başbakan Bülend Ulusu özel ilgi göstermiş, Evren facia ertesinde bir açıklama yaparak üzüntülerini bildirmiş ve sorumluların bulunmasını, cezalandırılmasını istemişti. Başbakan Ulusu, Kandilli ocağı 12003 no'lu panoda hayatlarını kaybeden maden işçilerinin cenazesine katılmış, ölen işçilerin ailelerine yardım amacıyla 15 milyon liralık bir çek vermişti.

Kazanın meydana geldiği panoda araştırma yapmak üzere hükümet ayrı bir bilirkişi görevlendirmiş, Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikasının bağlı bulunduğu maden Federasyonu ve Türk-İş' kaza nedenlerini araştırmak üzere teknik elemanlarını yollamıştı.

Kaza ile ilgili soruşturmayı üstlenen Karadeniz Ereğlisi Cumhuriyet Savcılığı'nın atadığı bilirkişi heyetinin raporu, grizu faciasından sonra kaza nedenlerine ilişkin olarak orta ya çıkan ilk kesin ve resmi değerlendirme niteliğini taşıyor.

Türk-Metal İstanbul şube kongresinde konuşan Türk-İş Genel Başkanı

Yılmaz : "Paravan şirketler gittikçe çoğalıyor" dedi

● TÜRK METAL SENDİKASI İSTANBUL ŞUBE KONGRESİNDE KONUŞAN ŞEVKET YILMAZ, KAZANCI KARŞILIĞINDA VERGİ VERMEYEN PARAVAN AİLE ŞİRKETLERİNİN, İFLAS İDDİASI İLE KAPANDIKLARINDA İŞÇİNİN HİÇBİR YASAL HAKKINI ALAMADIĞINI BELİRTTİ

Türk Metal Sendikası İstanbul Şubesi 1. kongresinde konuşan Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, paravan şirketlerin giderek çoğaldığını, böylelikle devletten vergi kaçırıldığını ve iflas iddialarıyla da işçilerin yasal haklarının ödenmediğini söyledi.

Şevket Yılmaz bu konuda şöyle konuştu :

«Son zamanlarda yeni bir uygulamaya şahit oluyoruz. Bir fabrika görüyorsunuz. Arsası bir başkasına, mkineleri bir başkasına, binası bir başkasına ait, müessese sahibi ise bir başkası. Bir süre sonra da fabrikanın ,zarar ettiği ya da iflas ettiği iddiasıyla kapandığını görüyorsunuz. Ne yapacaksınız? İşçinin kıdem ve diğer yasal hakları için yapılacak tek şey, işverenin menkul ya da gayrimenkul malına tedbir koydurmak. Fakat herşey, işverenin dışında görünen aile fertleri üzerine kayıtlı. Hiçbirşey yapamıyorsunuz.

Bu gibi paravan şirketler, kazançlarını da aile fertlerine dağınık gösterdiklerinden, Devletten de vergi kaçırmaktadırlar. Biz bu gibi çalışma hayatımızın kara lekesi olan şirketlerle ilgili önlemler alınmasını istiyoruz.»

Türk-İŞ Genel Baskanı **Şevket Yılmaz**, konut sahibi olmanın belirli gelir düzeylerine sahip kişilerin hakkı olarak kalamayacağını, günümüzde her çalışanın bir konut sahibi olması gerektiğine de değinerek, **«Toplu konut yapımı üzerinde konuşmaktan çok, icraat bekliyoruz»** dedi.

SENDİKALAR YASASI

Şevket Yılmaz, MGK'nde bulunan 274, 275 ve 1475 sayılı yasaların yakında çıkmasının beklendiğine işaret ederek, **«Güçlü demokrasi ancak güçlü sendikacılığın varlığıyla ölçülür. Hür ve güçlü sendikacılık yoksa, rejimin adına ne derseniz deyin,** demokrasi diyemezsiniz. **Büyük Atatürk'ün imzasını taşıyan ILO üyeliğimiz, uluslararası kurallara uymamızı zorunlu kılar. Bunun için, beklenen yasaların, yeni sıkıntılara sebebiyet vermeyeceğini ummak istiyoruz.»**

Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz, ICFTU ile Türk-İş ilişkilerinin istenilen düzeyde sürdürüldüğünü, üyeliğin askıda kalma durumunun 25-26 Haziran'da yapılacak ICFTU toplantısında çözüleceğini sözlerine ekledi.

Yılmaz, konuşmasının sonunda da, Türk-İş bütünlüğünün hiçbir nedenle sarsılmasına ya da dışarıdan saldırı ve müdahalelerle yıpratılmasına izin vermeyeceklerini söyledi.

Türk Metal **Sendikası İstanbul Şube** kongresi, konukların konuşmaları ve gündemin görüşülerek tamamlanması ile sonuçlandı. Yapılan seçimlerde şube başkanlığına yeniden Aslı Yüce seçildi.

Mustafa Özbek: "Güçlü sendikalar rejimin teminatıdır"

TÜRK-İŞ'e bağlı TÜRK METAL Sendikası İstanbul Şubesi'nin 1. Olağan Kongresinde bir konuşma yapan TÜRK METAL Sendikası Genel Başkanı ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyesi **Mustafa Özbek,** çeşitli sendikal konulardaki görüşlerini açıkladı:

Mustafa Özbek, konuşmasında özetle şunları söyledi:

«Ülkemiz işçi hareketi bakımından büyük bölümüyle İstanbul bölgesinde toplanmıştır. Sendikamız yakın zamana kadar bu bölgede görev verdiği yöneticilerin beceriksiz ve anlaşılmaz tutumları nedeniyle etkili bir noktaya gelememişti. Altı ay kadar önce yetkili kurullarımızın zamanında ve yerinde verdiği isabetli bir kararla bugün hep beraber bu muhteşem günü yaşıyoruz. Türk işçi hareketi İstanbul'u dikkate almadan yoluna devam edemez.

TÜRK-İŞ ve bağlı sendikalar İstanbul Bölgesinde teşkilatlanmalarını tamamlamadan huzur ve güvene kavuşamazlar. Bu maksatla Sendikamız dörtyüzbini aşkın metal işçisini çatısı altında toplama kararı vermiş ve bütün imkânlarını seferber etmiştir. Görev alan ve alacak Sendikacı arkadaşlarım ve siz değerli işçi kardeşlerim bu bütünleşmenin harcı olacaksınız. Güçlü işçi hareketi güçlü sendikaları doğurur. Güçlü sendikalar rejimin teminatı ve çalışanların tek güvencesidir. İşçiler yalnız kendilerini düşünen guruplar değildir. Kendileri ile beraber devletini ve topyekûn milletini kendinden ayrı görmeyen faziletli, vefalı, çilekeş topluluklardır.

İŞÇİLERİN BİRLİĞİNİN BOZULMASI

İşçilerin birlik ve beraberliğinin bozulması bütün milletin rahatsızlığına sebeb olur.

Yeni döneme geçerken, geçmişteki kazanılmış işçi haklarının geriye götürülmemesi, aksine özgürlükçü parlamenter demokrasi ile idare edilen batı ülkelerindeki çalışanların ulaştıkları, çağdaş toplumların seviyesine çıkarılmayı beklemekteyiz.

SENDİKALAR DEMOKRATİK REJİMİN GEREĞİDİR

Sendikalar demokratik rejimin gereğidir. Milletlerarası çalışma teşkilatına ülkemiz de üyedir. Çalışma teşkilatının kararları, ilkeleri, Türk toplum yapısı ve sendikacılıkta kazandığımız tecrübeler bir araya getirilerek, geleceğin huzurlu Türkiye'sinde çalışanların da huzurlu ve yarınlarından emin olmalarını istiyoruz. Bu en tabii hakkımızdır. Çalışma hayatını tanzim eden kanunlar hazırlanırken, çalışanların görüş ve düşüncelerine mutlak iltifat ve itibar edilmelidir. Çünkü TÜRK-Ş emek sermaye çatışmasından yana değildir. Gayemiz, işin, işyerinin gelişmesi, işçinin adil ücrete erişmesidir.»

YAKLAŞAN DEMOKRASİ ve SENDİKACILIĞIMIZ

Türkiye Yüce Türk Milletinin arzusu istikametinde yeniden çağdaş bir demokrasi anlayışına hızla yaklaşmaktadır. Milli Güvenlik Konseyi ve Türk Silahlı Kuvvetleri Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadelerinde yerini bulan sözünü bir bir tutmakta, demokrasi takvimini gerçekleştirebilmek için yoğun bir çaba içine girmiş bulunmaktadır. Çok partili siyasi hayata geçişin hiç şüphesiz yeni Anayasamıza uygun siyasi hayatta istikrarı sağlayacak bir Siyasi Partiler Kanunu ile onu tamamlayacak yeni bir seçim kanunu sayesinde mümkün olabileceği bilinmektedir. Nitekim Danışma Meclisi Anayasa'dan sonra kendisine tevdi edilen iki önemli görevi de tamamlamak üzeredir. Siyasi partiler kanunu Danışma Meclisinde müzakere ve kabul edildikten sonra Milli Güvenlik Konseyinin tetkiklerine sunulmuş, Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu ise Seçim Kanunu üzerindeki çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır. Seçim Kanununun Danışma Meclisi Genel Kurulunda müzakerelerinin tamamlanmasından sonra bu Meclisin asli görevi sona erecektir. Hiç şüphesiz yeni seçimlerle yeni meclis teşekkül edinceye kadar Danışma Meclisi elindeki diğer kanunları gerçekleştirmeye çalışacak ve böylelikle Demokrasi yolunda tarihi misyonunu ikmal ederek görevini yeni meclise devredecektir.

Milli Güvenlik Konseyi bazı kanun tasarılarını Danışma Meclisine sevk etme yerine, bizzat kendisinin kanunlaştırmasını uygun görmüştür. Bu kanunların en önemlilerinden ikisi Çalışma Hayatımızı doğrudan ilgilendiren Yeni Sendikalar Kanunu ile Yeni Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunudur. Bu kanunlarla ilgili olarak Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonunca hazırlanan iki taslak Üniversitelere, İşçi ve İşveren Konfederasyonlarına gönderilmiş, ve bu konuda ilgililerin resmi görüşlerinin alınması tercih edilmiştir. Bu görüşler Dergimizin hazırlandığı günlerde sözü edilen İhtisas Komisyonunda ciddi bir değerlendirmeye tabi tutulmaktaydı.

TÜRK-İŞ, her iki kanun taslağı üzerinde de bir taraftan Hukukçu Danışmanlar aracılığıyla ciddi çalışmalar yapmış, daha sonra bu çalışmaları birleştirerek TÜRK-İŞ görüşünün kesin olarak tesbiti için Yönetim Kurulunu toplantıya çağırmıştır.

Yönetim Kurulu yapılan çalışmalar üzerinde görüşlerini belirleyerek yeni düzenlemeler için İcra Kurulu ve Mevzuat Komisyonunda nihaî görüşlerini belirleyerek Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu Başkanlığına tevdi etmiştir.

Bu görüşler ana hatları itibariyle şöylece özetlenebilir :

«TÜRK-İŞ, yeni yasal düzenlemeler yerine 274 ve 275 sayılı Yasalarda aksak görülen tarafların düzeltilmesini istemekte, temel görüş olarak bu noktayı ileri sürmektedir». Buna rağmen Yeni Yasal Düzenlemeler de ciddi olarak ele alınmış ve duyulan kaygı kamu oyuna Sayın Genel Başkanımız ile tarafımızdan açık bir dille yansıtılmıştır. TÜRK-İŞ'in isteği ülke ve dünya gerçeklerine uymayan kısıtlamalar getirilmemesidir.

TÜRK-İŞ maddeler üzerinde de ayrıntılı olarak durmuş ve her iki taslakta geçici maddeler dahil 96 maddenin yeniden düzenlenmesini talep etmiştir. Bu taleplerin özünde Hür Sendikacılığın temel esprisi olan Serbest Toplu Pazarlık hakkının korunmasıyla, grev hakkının korunması ve yeni düzenlemelerde Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) nun sözleşme ve tavsiye kararlarına aykırı hükümler getirilmemesi fikri yaratmaktadır. Şimdi bütün dikkatler Yeni Düzenlemelerin nasıl yapılacağı ve yeni kanunların hangi hükümler taşıyacağı üzerinde toplanıyor.

Çeşitli Kongrelerde ve çeşitli vesilelerle söylediğim bir sözü burada tekrarlamak istiyorum; Sağlıklı bir demokrasiye ve tutarlı bir demokrasiye ve tutarlı bir çalışma barışına kavuşmak istiyorsak TÜRK-İŞ'in sesine kulak vermeliyiz. TÜRK-İŞ Türk işçilerini yüce Türk Milletinden ayrı düşünmeyen, milletimizin menfaatlerini işçilerin menfaatleri ile birlikte daima dikkate alan, Atatürk ideallerini kendisine rehber edinen ve anarşiye, teröre prim vermeyen en büyük işçi kuruluşumuzdur. Sorumluluğunu taşıdığımız ve Türk işçisinin hizmetinde olmayı TÜRK-İŞ yetkilisi olarak onur saydığımız için ilgili ve yetkililere doğruları söyleyerek bu günlere geldik. Öyle inanıyorum ki, Yeni Düzenlemelerde TÜRK-İŞ'in istekleri ciddiyetle ele alınarak değerlendirilecek ve TÜRK-İŞ Uluslararası Sendikacılık alanında mahçup düşürülmeyecektir. Unutulmaması gereken de TÜRK-İŞ'in Uluslararası Hür Sendikacılık Hareketinin bir parçası olduğu gerçeğidir. Yaklaşan Demokrasimizin Hür Sendikacılıkla güç kazanacağını hatırdan çıkarmayalım.

Federal Almanya CSU partisinden gelen heyet Türk-İş'i ziyaret ederek bir süre yetkililerle görüştü.

FEDERAL ALMAN CSU PARTİSİNDEN BİR HEYET TÜRK-İŞ'İ ZİYARET ETTİ

● KAYA ÖZDEMİR, ALMANYA'DAKİ TÜRK DÜŞMANLIĞINA SON VERİLMESİNİ İSTEDİ

Türkiye'ye gelen Federal Almanya CSU (Hıristiyan Sosyal Birliği) partisinden 12 kişilik heyet TÜRK-İŞ ve TİSK yöneticileriyle görüştü.

Konuk heyet saat 10'da TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**'le bir süre görüştü. Görüşme sırasında konuşan CSU Heyeti Sözcüsü **Günter Gerhard**, Türkiye'yi tanımayı amaçlayan özel bir ziyarette bulunduklarını bildirerek, Almanya'daki Türk işçiler konusunda şöyle konuştu:

«Biz Türk işçilerinin geri dönmesi konusunda ortaya çıkan sorunun sendikalar aracılığıyla çözümlenebileceğini sanmıyoruz. Bu sorun iki ülke hükümetleri arasında ele alınacak düzeyde bir konudur. Yaptığımız temaslarda elde ettiğimiz ön bilgileri Almanya'daki yetkililere ileteceğiz. İlerde resmi gezilerimizde bu konuları tekrar ele alacağımızı ümit ediyoruz.»

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir** de ziyaret sırasında yaptığı konuşmada, Türk işçileriyle Alman işçilerinin aynı sendika çatısı altında olmalarını olumlu karşıladıklarını söyledi.

Alman sendikaların dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin Türk işçilerin haklarını korumaları gerektiğini belirten **Özdemir**,

«Yabancı düşmanlığı, Türk düşmanlığı bırakılmalıdır» diye konuştu.

Özdemir, Almanya'daki hasta, sakat, malul Türk işçilerinin emeklilik haklarına bir an önce kavuşmaları gerektiğini de vurguladı.

Türk çocuklarının eğitimi konusunun halen önemini sürdürdüğünü bildiren **Özdemir**, Türk ve Alman çocuklarının aynı sınıf eğitim görmelerini istedi.

Türk Metal Hüseyin Kâhya için büst yaptırdı

MKE Kurumu için Kırıkkale'deki arsasını bağışlayan Kırık Köylü Hüseyin Kahya'nın büstü, Türk Metal Sendikası tarafından Kırıkkale Belediye Parkında törenle açıldı.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek, MKE Genel Müdür Yardımcısı Mümin Gökgönül, Kırıkkale Kaymakamı ve Belediye Başkanı ile Türk Metal Genel Yönetim Kurulu üyeleri ve Kırıkkale Şube yöneticilerinin hazır bulunduğu törende, Hüseyin Kahya'nın kişiliği üzerinde konuşmalar yapıldı.

Türk Metal Sendikası Kırıkkale Şube Başkanı Abdurrahman Ünlü, Hüseyin Kahya'nın Türk konukseverliğinin tipik bir temsilcisi olduğunu, silah sanayii için kurulacak fabrika konusunda araştırmaların sürdüğü sırada, durumu öğrenip, kendi arsasını bağışladığını söyledi.

Türk Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek de, Hüseyin Kahya'nın anısını ebediyen yaşatmak için bu büstün yaptırıldığını belirtti.

DYF-İŞ ARAŞTIRMASINA GÖRE:

Taksitle yaşıyoruz. İşçi ve memurların yıllık taksit borcu 500 milyar lira

DYF-İŞ Federasyonu tarafından hazırlanan bir rapora göre işçi ve memurların yüzde 62' si taksitle hayatını sürdüyor.

İşçi ve memurun gelir düzeyinin giderek yeterliliğini kaybetmesi nedeniyle, taksitle giyime bağlılığının arttığı kaydedilen araştırmaya göre, peşin fiyatlara göre yüzde 40 ile 50 arasında daha pahalıya elde edilen giyim ihtiyacı yüzünden satın alma gücünün daha da düştüğü belirtiliyor.

DYF-İŞ Federasyonunun işçiler arasında yaptığı anket sonuçlarının yer aldığı raporda, her ay işçi ve memurların 3 milyar lira taksit ödedikleri, taksitle alışveriş yapan işçi sayısının bir milyonu aştığı, bunların da taksitçilere 500 milyar lira borcu olduğu ifade ediliyor.

Aylık geliri 20-25 bin lira arasında olan işçi aileleri arasında yüzde 80'i taksit borcu ile yaşıyor. Geliri 40-80 bin lira arasında olan işçi ailelerinin ise yüzde 58'inin taksit borcu var.

Buna mukabil gelir düzeyi yüksek olan ailelerin taksitle aldıkları malların başında otomobil bulunuyor.

Türkiye'de yüzde 62 olan ortalama taksitle alışveriş oranının Amerika ve Avrupa'da yüzde 83 olduğu aynı araştırmada belirtiliyor.

Kadın-Erkek ücretleri arasındaki fark artıyor

- AYNI SANAYİ DALINDA AYNI İŞİ YAPAN KADIN İŞÇİLERİN ERKEK İŞÇİLERİN YARISI KADAR ÜCRET ALDIĞI KAYDEDİLEN ILO RAPORUNDA, BU KONUDA EN ADİL ÜLKENİN İSVEÇ OLDUĞU AÇIKLANDI

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO), kadınlarla erkekler arasındaki ücret farklılığının ciddi boyutlara ulaştığını bildirdi.

Aynı sanayi dalında aynı işi yapan kadın işçilerin erkek işçilerin yarısı kadar ücret aldığı kaydedilen ILO 1982 yıllığında bu konuda en adil ülkenin İsveç olduğu, bu ülkede kadın işçilerin erkek işçi ücretlerinin yüzde 90'ı kadar ücret aldıkları belirtildi.

3'ü Asya, 10'u Avrupa, 2'si Avustralya'da bulunan 15 ülkede tarım dışı faaliyetlerini kapsayan ILO'nun araştırmasında, 1977 - 1981 döneminde her ülkenin para birimi üzerinde brüt ücretler değerlendirildi.

TÜRK-İŞ, AAFLI ve TÜKOBİRLİK İŞBİRLİĞİYLE UYGULANAN PROĞRAM ŞEVKET YILMAZ'IN KONUŞMASIYLA AÇILDI

Kooperatif Yönetici ve Personel Eğitim Proğramı Ankara'da Uygulandı

Yılmaz: "Piyasaya bozuk ve hileli mal sürenlerle mücadele edeceğiz"

TÜRK-İŞ, AAFLI ve Ankara TÜKOBİRLİK tarafından **«Kooperatif Yönetici ve Personelinin Eğitimi»** konulu bir seminer yapıldı.

18-22 Nisan tarihlerinde TÜRK-İŞ Genel Merkezinde yapılan çalışmaları TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** bir konuşmayla açtı.

Yılmaz, konuşmasında kooperatifçiliğin yararları üzerinde durarak, **«Biz TÜRK-İŞ olarak, Kooperatifçiliğin yararlarına inanmış bir kuruluş olarak, bu örgütlerin yurt çapında yaygınlaştırılmasına ve üst örgütlerde birleştirilmesine büyük çaba ve özen gösteriyoruz. Ama, gerek mevcut kanunların eski ve yetersiz oluşu, gerekse bürokratik engeller, yurdumuzdaki kooperatifçilik hareketini istenilen noktaya ulaştırmaktan alıkoymaktadır.»** dedi.

Kooperatifçiliğin bir kültür işi olduğunu, idealist kooperatif yöneticilerinin bütün engellere rağmen kooperatifçiliği yaygınlaştırıp geliştireceklerine inandığını belirten Yılmaz, **«Kooperatifçilik lâf olsun diye dükkân açmak değildir»** dedi.

HİLELİ VE BOZUK MALLARA KARŞI SAVAŞ

Şevket Yılmaz, son zamanlarda piyasada bulunan bozuk ve hileli mallarla mücadelede kooperatiflere ve tüketicilere büyük sorumluluklar düştüğüne de işaret etti ve şunları söyledi:

«Hilekârlığı kazanç basamağı haline getiren bu tür piyasa anarşistlerinin yaptıkları kötülük, eli silahlı anarşistin yaptığından pek farklı sayılamaz. Zira, ikisi de insanımızın hayatına kast'etmektedir. Piyasa anarşistleri, diğer eli silahlı anarşistler gibi hesap vermelidirler. Gülünç ve etkisiz cezalarla böylesine bir halk düşmanlığı cezalandırılamaz. Tüketiciyi Koruma Yasası biran önce çıkarılmalı, bu toplum düşmanları içimizden temizlenmelidir.»

Beş gün süren çalışmalar sırasında, **«Tüketim Kooperatiflerinde Sorunlar», «Yönetim, Denetim Finansman», «Ekonomik Ölçekler, Kooperatif-Ortak ve Sendika - Kooperatif İlişkileri»** konuları tartışıldı.

Sosyal Güvenlikle ilgili çalışmalar aralıksız sürüyor. Yukarıda, bu çalışmalardan bir görünüş

Şide: "Amacımız, Türkiye'de sosyal güvenliği, uluslararası standartlar düzeyine ulaştırmaktır"

● SOSYAL GÜVENLİK KURULU ÇALIŞMALARINA ANKARA'DA DEVAM EDİLDİ

● SOSYAL GÜVENLİK KURULU 1,5 YIL SÜREN BİRİNCİ DÖNEM ÇALIŞMALARINI TAMAMLADI

Sosyal Güvenlik Bakanı **Sadık Şide**, «Amacımız, Türkiye'de sosyal güvenliği, tesbit edilmiş uluslararası standartlar düzeyine ulaştırmaktır» dedi.

26 Nisan Salı günü Ankara'da toplanan Sosyal Güvenlik Kurulu çalışmalarını açarken yaptığı konuşmada **Sadık Şide** şunları söyledi:

«Bilindiği gibi, sosyal güvenlik kuruluşlarımızın en yetkili yöneticileri ile çalışma hayatının çeşitli kesimlerinin ve Üniversitelerimizin değerli temsilcilerini bir araya getiren Sosyal Güvenlik Kurulu, 25 Mart 1933 günü yapılan 19. Toplantısıyla 1,5 yıl kadar süren Birinci Dönem Çalışmalarını tamamlamıştır.

Bu süre içerisinde, tarımda çalışanların sosyal güvenliklerinin sağlanması, sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki farklılıkların giderilmesi, sosyal güvenlik kuruluşlarının mali kaynak ve fonlarının değerlendirilmesi, yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın sosyal güvenlik sorunları ve sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi gibi sosyal güvenliğimizin temel sorunları üzerine hazırlanan raporları müzakere etmiş ve karara bağlamıştır.

Bunlardan, tarımda çalışanların sosyal güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili olarak Kurul'da kabul edilen ilkeler paralelinde Kanun Tasarısı hazırlanarak Başbakanlığa sunulmuştur.

Diğer metinler ise Bakanlığımızın çalışmaları için önemli bir rehber teşkil etmiş ve yapılan yasal ve idari düzenlemelerde imkânların elverdiği ölçüde dikkatte tutulmuştur.

YENİ SASYAL GÜVENLİK PROGRAMLARI

Sosyal Güvenlik Kurulu, bugün yaptığı 20. toplantısı ile başlayan ikinci Çalışma Döneminde yeni ve önemli konular üzerinde çalışacaktır.

SOSYAL GÜVENLİK'te, Anayasamızın emri, Hükümet Programının vaadi ve Kalkınma Planı ilkeleri olarak belirlenmiş hedeflere ulaşabilmek amacımızdır.

Bilindiği gibi, Uluslararası normlara göre sosyal güvenliğin başlıca 9 branşı bulunmakta ve bunlar ileri düzeydeki ülkelerde uygulanmaktadır. Türkiye'de ise bu branşlardan 7'sin-

de faaliyet gösterilmektedir. Henüz ülkemizde uygulanmayan sosyal güvenlik programları vardır. Ülkemiz şartları uygun oldukça bunların da uygulanmasını öngören hazırlıklar ele alınacaktır. Esasen, bu konular üzerinde Bakanlığımızda bir süredir ön çalışmalar sürdürülmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK, ferdin işsizlik, yaşlılık ve iradesi dışında meydana gelen her türlü tehlikeye karşı emniyet içinde olmasıdır.

SOSYAL GÜVENLİK, fertlerin halini ve geleceğini güven altına almayı amaçlayan kurumlar bütünüdür.

Kimsesiz çocuktan, düşkün yaşlıya, çalışmayan sakattan, çalışma çağındaki işsize kadar herkes, bütün insanlar SOSYAL GÜVENLİK kapsamında olmalıdırlar.

Bu duygu ve düşünce içinde, amacımız ülkemizde sosyal güvenliği, tesbit edilmiş uluslararası standartlar düzeyine ulaştırmaktır.

Yeni Çalışma Programımızda;

— İşkazalarının önlenmesi ve bu konudaki kayıpların azaltılması,

— Sosyal güvenlik kuruluşlarının tek çatı altında toplanması,

— Sigorta işlemlerinin yeni sistemlere kavuşturulması ve rasyonelleştirilmesi,

— Munzam sigorta kuruluşlarının entegrasyonu,

— Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi hizmetlerin değerlendirilmesi,

— Göçmen vatandaşlarımızın sosyal güvenlik sorunları,

— Ortadoğu ülkelerinde çalışan vatandaşlarımızın sosyal güvenlik hakları gibi önemli konular yer almaktadır.

Kurul'umuz ayrıca, sosyal güvenlik kuruluşlarımızın ve ülkemizdeki sosyal güvenlik sektörünün geleceğe yönelik durumunu ortaya koyacak master planlarıyla dünyada sosyal güvenlik sorunu ve bu konudaki gelişmeleri ele alacaktır.»

Nüfusumuzun yarısı Sosyal Güvenlikten yoksun

● SOSYAL GÜVENLİK KAPSAMINDA 23 MİLYON KİŞİ BULUNMASINA KARŞILIK, TARIMDA ÇALIŞANLARIN ÇOĞUNLUĞU İLE 500 BİN ESNAF, SANATKAR VE BAĞIMSIZ ÇALIŞANLAR HENÜZ SOSYAL GÜVENLİĞE SAHİP DEĞİL

Ülkemizdeki sosyal güvenlik kuruluşlarından SSK, Emekli Sandığı, Bağ-Kur ile bazı özel emeklilik sandıklarına bağlı aktif üyeler, emekli, dul ve yetimler ve bunların aile fertlerinin sayısı 23 milyona ulaşmış bulunuyor.

Bu duruma göre, toplam nüfusumuzun yarısı henüz sosyal güvenlik kapsamı dışında bulunuyor.

Sosyal Güvenlik kapsamı dışında bulunan vatandaşlarımızın çoğunluğunu tarım kesiminde çalışanlar oluştururken, henüz Bağ-Kur'a üye olmayan 500 bin kadar esnaf, sanatkar ve diğer bağımsız çalışanların da aileleriyle birlikte önemli yer işgal ettiği biliniyor.

Tarım ve orman işçileriyle, tarımda kendi nam ve hesaplarına çalışanlar hakkında sosyal güvenlik kapsamına alınmaları için çalışmaların sürdüğü ve tarım iş yasası tasarısının Bakanlar Kuruluna sunulduğu ilgililerce hatırlatılıyor.

Bağ-Kur'a üye olmayan esnaf sanatkâr ve diğer bağımsız çalışanların sosyal güvenliğe kavuşturulması için tescil ve re'sen tescil kampanyası açıldı. Yetkililer, yıl sonuna kadar Bağ-Kur üyesi olmayan esnaf, sanatkâr ve bağımsız çalışanlardan kimsenin kalmayacağını belirttiler.

6 Ayda 520 kadın işçi, eğitim proğramlarından yararlandı

● TÜRK-İŞ İLE AAFLI ARASINDA ORTAKLAŞA DÜZENLENEN SEMİNERLERE ANKARA, MALATYA, İZMİR, MERSİN, BURSA İSTANBUL, EDİRNE VE ÇERKEZKÖY'DE ÇALIŞAN KADIN İŞÇİLER KATILDILAR

Kadın işçilerin eğitimleriyle ilgili çalışmalar sürüyor

TÜRK-İŞ ile AAFLI'nın ortaklaşa düzenledikleri ve bir program halinde yurt sathında uygulanan seminerlerden, Nisan ayının sonuna kadar 520 kadın işçinin yararlandığı açıklandı.

TÜRK-İŞ Eğitim Bürosu ile Kadınlar Bürosunun işbirliğiyle uygulanan eğitim çalışmalarının ilki 20 Eylül tarihinde Ankara'da yapıldı ve sırasıyla Malatya, İzmir (2), Mersin, Bursa (2), İstanbul (4), Edirne ve Çerkezköy'de devam edildi.

Yapılan açıklamaya göre, Ankara'da 48, Malatya'da 41, İzmir'de 64, Mersin'de 30, Bursa'da 86, İstanbul'da 173, Edirne'de 41, Çerkezköy'de 37 kadın işçi eğitim programından yararlandı.

Kadın işçilerin Eğitim çalışmalarından bir görünüş

HASTA ÇOCUKLAR DA MUAYENE EDİLDİ

Kadın işçilerin sorunları ile ilgili seminerlerin, Edirne ve Çerkezköy'de uygulanan program sırasında, seminer öğretim görevlilerinden Prof. Dr. Yıldız Tümerdem tarafından işçilerin hasta çocukları da muayene edildi.

Prof. Dr. Yıldız Tümerdem, işçilerin hasta çocuklarını muayene etti

PROGRAM SÜRECEK

TÜRK-İŞ ile AAFLI arasındaki ortak eğitim programının devam edeceği ilgililerce belirtildi.

Kadın İşçilerin Sorunları konulu eğitim çalışmalarında, ana ve çocuk sağlığı, ana ve çocuk beslenmesi, aile planlaması, kadınların sendika yönetimine katılması ve diğer çeşitli konular ele alınıyor.

Örnek İşveren:

Arsasını bağışlayarak, 300 Lira taksitle 425 işçisini mesken sahibi yaptı

● BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU ve TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI ŞEVKET YILMAZ'ın KATILDIĞI TÖRENLE, İŞÇİLERE EVLERİNİN ANAHTARLARI TESLİM EDİLDİ

İstanbul'da bulunan Altınyıldız Kumaş Fabrikasında çalışan işçilerin büyük bir bölümü, fabrika sahibi **Osman Boyner**'in arsasını bağışlaması ve büyük desteği ile konut sahibi oldular.

3 bin lira peşin ve ayda 300 lira taksitle yaptırılan 425 konut, Başbakan **Bülend Ulusu** ve Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**'ın da katıldığı törenle sahiplerine teslim edildi.

BÜLEND ULUSU: «YARIM KALMIŞ 25 BİN KONUT BU YIL BİTECEK»

İstanbul Yenibosna'da yaptırılan konutların sahiplerine teslim töreninde konuşan Başbakan **Bülend Ulusu**, konut sorununun çözümlenebilmesi için hükümetçe yoğun çalışmalar yapıldığını belirtti ve **«Büyük gayretler sonucu 1981'de 13 bin 855, 1982'de 21 bin 977 konut tamamlanarak hak sahiplerine verildi. Bugün burada Altınyıldız Mensucat Fabrikası işçileri SSK Konut Yapı Kooperatifince SSK kredisiyle yaptırılan 425 konutun anahtarlarını hak sahiplerine teslim ederek bu vatandaşlarımızın daha sağlıklı bir yuvaya kavuşmuş olmaları sağlanmaktadır»** dedi.

Bülend Ulusu, 1983 yılında inşaatı yarım kalmış 25 bin işçi konutunun daha tamamlanmasının hedef alındığını, 1984 yılında sahiplerine teslim edileceğini de sözlerine ekledi.

ŞEVKET YILMAZ'IN KONUŞMASI

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, törende yaptığı konuşmada Altınyıldız işvereninin çalıştırdığı işçileri konut sahibi yapmak için gösterdiği çabalar nedeniyle kutladı ve **«İşçi ile işverenin karşılıklı sevgi ve saygı içinde çalışmasının, üretim ve çalışma barışının temelini teşkil ettiğini daima söyledik. Bugün burada 425 işçimizin, işverenin kakısıyla konut sahibi olmalarının mutluluğunu taşıyoruz. Sevincimiz, ev sahibi olan işçilerimizin sevincinden az değildir. Bu güzel teşebbüsü gerçekleştiren Altınyıldız grubu Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Osman Boyner'i çalışma arkadaşlarını huzurunuzda yürekten kutlarım»** dedi

Yılmaz, konuşmasında konut sorunu üzerinde durarak, Toplu Konut Yasasının işlerliğe kavuşturulmasını istedi.

425 Konutun anahtar teslimi töreninden sonra, sosyal meskenler için yaptırılan 8 dershanelik ilkokulun temeli Başbakan **Bülend Ulusu**'nun ilk harcı koyması ile atıldı.

Osman Boyner, bağışladığı arsada yükselen işçi konutları önünde.

KONUT İÇİN YILDA 570 MİLYAR GEREKLİ

● PLANA GÖRE, HANE HALKININ YILLIK KAZANCININ YÜZDE 20'SİNİ KONUT HARCAMASINA AYIRMASI GEREKİYOR

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1984-1988) dönemi içinde konut açığının kapatılabilmesi için toplam 2 Trilyon 849 milyar 516 milyon 950 bin lira tutarında konut yapılması gerektiği hesaplandı.

Böylece her yıl için 569 milyar 903 milyon 390 bin liranın konut yapımına ayrılması gerektiği belirlendi.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı için Konut Özel İhtisas komisyonu raporuna göre, hane halklarının yıllık gelirlerinden yüzde 20'sini konut harcamasına ayırabilecekleri varsayıldı.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi içinde konut açığının kapatılabilmesi için üretilmesi gereken birim konut sayısı 1 milyon 801 bin 494 olarak saptandı.

Bu konut ihtiyacı belirlenirken, kişi başına brüt 14 metrekare alanın yeterli olduğu görüşü benimsendi.

Konut Özel İhtisas Komisyonu raporunda, konut sahibi olacak ailelere devlet katkısının yapılmaması halinde, gecekondulaşmanın ve sağlıksız yerleşimin daha da yaygınlaşacağı bildirildi.

Merkez Bankası raporuna göre :

Bir yılda 336 bin kişi işsizler ordusuna katıldı

● TOPLAM AÇIK İŞSİZLERİN SAYISI 1980'DE 263 BİN 354, 1981'DE 341 BİN 336 İKEN, 1982'DE 468 BİN 654'E YÜKSELDİ.

Türkiye'de 1981 yılında 15 milyon 368 bin kişi olan toplam istihdam 1982 yılında binde 5 arttı. Başka bir deyişle, sadece 89 bin kişi işe girdi.

Merkez Bankası tarafından hazırlanan 1982 yılı raporunda yüzde 18.2 olduğu belirtilerek şöyle deniliyor.

«Toplam işsiz sayısı da 2 milyon 953 bin kişiden 3 milyon 289 bin kişiye yükselmiştir.

İş ve İşçi Bulma Kurumunca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler beş yıldan beri gerilemesini sürdürmüş ve 1982 yılında 151 bin 278 olarak gerçekleşmiştir. Bunun sonucu toplam açık işsizlerin sayısı 1980'de 263 bin 354, 1981'de 341 bin 336 iken 1982'de 468 bin 654'e yükselmiştir.»

Merkez Bankası raporunda «**emek piyasasına katılanların sayısı kadar iş alanı yaratılmamasının ülkemizde istihdam konusunu önemli bir sorun haline getirdiği**» vurgulanarak şu görüşler yer alıyor :

«Ülkemizdeki sermaye stoku ve emek artış hızı arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan istihdam sorunu gelişmiş ülkelerdeki bunalımın etkisiyle daha da ağırlaşmaktadır. İstihdam sorununun çözümü ülkemizde büyümenin yüzde 7 civarında istikrarlı bir yapıya kavuşturulmasından geçmektedir.»

Merkez Bankası raporunda Emekli Sandığına 1 milyon 415 bin, Sosyal Sigortalar Kurumuna 2 milyon 228 bin, Bağ-Kur'a 1 milyon 150 bin, özel banka ve sigorta şirketleri sandıklarına da 75 bin kişinin bağlı olduğu belirtiliyor. Rapor ayrıca **«sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olanların sayısı 4 milyon 868 bine yükselmiş olmakla birlikte toplam çalışanların hala yüzde 31,7'sini oluşturduklarını»** bildiriyor.

İş ve İşçi Bulma Kurumu umut kapısı olmaktan çıktı

● GEÇEN YIL İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU'NA İŞSİZLERİN ANCAK BEŞTE BİRİ BAŞVURDU BAŞVURANLARIN DA YALNIZCA DÖRTTE BİRİ İŞE YERLEŞTİRİLDİ

Devlet İstatistik Enstitüsü rakamları, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun umut kapısı olmaktan çıktığını ortaya koyuyor. İstatistiklere göre, geçen yıl kuruma 3 buçuk milyon işsizden yalnızca 639 bini, yani yaklaşık beşte biri başvurdu. Başvuranlardan da ancak dörtte biri işe yerleştirilebildi. 1982 yılında iş bulunabilen 151 bin 278 kişinin, 10 bin 48'i özel kesimde, 50 bin 230'u da kamu kurumlarında işe yerleştirildi.

Halen İş ve İşçi Bulma Kurumu'na kayıtlı 487 bin 864 kişi iş bulabilmek umudu ile bekliyor.

Öte yandan 1982 yılında yurt dışına giden işçi sayısı da 49 bin 388 olarak belirlendi. Yurt dışına giden işçi sayısının bir yıl önceye oranla yüzde 15.9'luk bir azalma gösterdiği ve yurt dışına çıkışların büyük bir bölümünün Libya ve Ortadoğu ülkelerine yapıldığı öğrenildi.

TARIMDA ÇALIŞAN KADIN SAYISI ERKEKLERDEN FAZLA

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) verdiği bilgilere göre, tarımda çalışan nüfusun yüzde 52 sini kadınlar yüzde 48'ini ise erkekler oluşturuyor. DİE'nin istatistiklerine göre kadınların çalışma hayatındaki yeri ve rolü şu şekilde belirleniyor.

— Tarım kesiminde çalışan kadınların yüzde 60'ı halen okur-yazar değil.

— Türkiye'de çalışan kadınların yüzde 85'i tarım sektöründe, yüzde 5'i ise sanayi sektöründe faaliyet gösteriyor. Çalışan kadınların yüzde 10 una yakın bir bölümünün ise hizmetler kesiminde çalıştığı görülüyor.

— Tarım kesiminde çalışan her 100 kadından 92'si kocasının veya babasının işletmesinde çalıştığı için ücret almıyor.

— Sanayi kesiminde çalışan kadınların ise yüzde 82 si ücret alıyor. Yüzde 18'i ise yakınlarının işletmelerinde ücretsiz olarak çalışıyor.

— Sanayi kesiminde çalışan kadınların ancak yüzde 39'unun sigortalı olarak çalıştığı, diğerlerinin ise kaçak çalıştırıldığı gözleniyor.

— Türkiye'de her 100 sigortalı işçi arasında ise ancak 8 kadın bulunuyor.

— Çalışan kadınlar arasında sendikalı oranı da düşük. Bunların ancak yüzde 8'i bir sendikaya üye bulunuyor.

— Çalışan kadınlar arasında en iyi durumda olanlar ise hizmetliler (banka, sigorta, ulaştırma ve büro işleri) kesiminde yer alıyor.

Hizmetler kesiminde okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 5 iken, sanayi kesiminde bu oran yüzde 25'e yükseliyor.

İş kazasından doğan ölümlerde işçinin kusuru aranmayacak

DM'nin sendikacı kökenli üyeleri **Mustafa Alpdündar, Feridun Şakir Öğünç** ve **Vahap Güvenç** ile 25 DM üyesi iş kazası ve meslek hastalıkları sonucu ölümlerde hak sahiplerine yapılacak her türlü yardım ve ödemeler için ölen sigortalının kusurluluğunun aranmamasını öngören yasa önerisini DM Başkanlığına sundular.

Öneri aynen yasalaştığı takdirde SSK yasasına eklenmesi istenilen ek madde ile, malullük, yaşlılık aylıkları ile ölen sigortalıların hak sahiplerine bağlanacak gelir ve aylıkları başvuru tarihini izleyen en geç 60 gün içinde bağlanarak ödenecek. 60 gün içinde bağlanıp ödenmeyen aylıklara hak ediş tarihinden geçerli olarak en yüksek banka faizi uygulanacak.

506 sayılı SSK yasasına eklenen geçici madde ile de, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalıların kusurluluğu nedeniyle varislerine rücu etmiş SSK alacaklarının takip ve tahsil edilmeyeceği, bu konuda açılmış davaların düşeceği öngörülüyor.

Yasa önerisinin gerekçesinde, **«SSK yasasının kazaya uğrayan sigortalıyı cezalandırdığı ve kusuru ölçüsünde yapılacak yardımları azalttığı veya tamamen kestiği»** belirtildi. **«Gerekçede bu uygulma ile kazada ölen sigortalılara kusur yükletilerek yüklü tazminatlar oluşturulmakta ve ölen sigortalının dul ve yetimlerine rücu edilmektedir»** denildi.

Gerekçe'de ayrıca, SSK yasasında primlerin tahsili için kesin hükümler ve gecikme zammı ve cezaları bulunmasına karşın sigortalılara yapılacak tahsis ve ödemeler için zaman belirlenmediği kaydedilerek **«emekli olmak amacıyla işinden ayrılan bir işçinin yıllarca maaş bağlanmasını beklemesini anlamak ve izah etmek mümkün değildir»** görüşüne yer verildi.

İŞSİZLİK DELİRTİYOR!

- BAKIRKÖY AKIL HASTANESİ'NDE 1500 HASTADAN 650'SİNİ İŞ BULAMAYANLAR OLUŞTURUYOR
- **UZUN SÜRE İŞ BULAMAMAK BAZI KİMSELERDE GÜVENSİZLİK, AŞAĞILIK DUYGUSU VE GELECEK ENDİŞESİ YARATIYOR**
- İŞSİZ KALAN KİŞİLER TOPLUMDAN KOPARAK İÇİNE KAPANIK BİR HAYAT SÜRÜYOR
- **İKİNCİ SIRAYI EMEKLİ MEMURLAR, ÜÇÜNCÜLÜĞÜ İSE EV KADINLARI ALIYOR**

Bakırköy Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastanesi'nde yapılan bir araştırmaya göre, uzun süren işsizlik akıl hastalığına sebep oluyor. Bakırköy Hastanesindeki bin 500 hastadan 650'sini bir meslek sahibi oldukları halde iş bulamayanlar oluşturuyor.

Bakırköy Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastanesi uzman doktorlarının verdiği bilgiye göre, uzun süre iş bulamamak bazı kimselerde güvensizlik, aşağılık duygusu ve gelecek endişesi yaratıyor. Doktorlar işsiz kalan bu kişilerin toplumdan koparak içine kapanık bir hayat sürdürmeye başladıkları nı ve bir süre sonda da akıl hastalığına yakalandıklarını söylüyorlar.

Öte yandan, akıl hastası bin 500 kişi arasında ilk sırayı işsizler alırken, ikinci sırayı emekli memurlar, üçüncü sırayı ise ev kadınları alıyor. Uzmanlar emekli memurlarla ev kadınlarının akıl hastalığına yakalanmaları oranının yüksek oluşunu, aynı işi devamlı yapmanın yarattığı yeknesaklığa ve gelecek endişesine bağlıyorlar.

NÜFUS SORUNU (2)

Prof. Dr. ERDOĞAN ALKİN

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi

Profesör **Erdoğan Alkin**'in, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca yayınlanan **«Türkiye'nin Gelişmesinde Nüfus Olgusu»** kitabındaki **«Sosyo - Ekonomik Kalkınma ve Nüfus»** başlıklı makalesini geçen sayımızdan itibaren yayınlamaya başlamıştık. Geçen sayıdaki genel girişten sonra **Prof. Alkin,** nüfus baskısının ülkemizin sosyo-ekonomik sorunlarına olan etkisini ayrıntılı olarak incelemektedir. Prof. Alkin, bu etkileri, yüksek bağımlılık oranı, istihdam, tüketim harcamalarında doğal uyarılma, sosyal amaçlı yatırımlarda genişleme, kişi başına katma değer artışının sınırlanması, hızlı kentleşme sorunu, hızlı nüfus artışı ve besin maddeleri talebi, hızlı nüfus artışı ve enerji talebi, gelir ve kaynak dağılımında bozulma olarak 9 ana başlıkta toplamıştır.

Bu sayımızda, hızlı nüfus artışının ülkemizin sosyo-ekonomik sorunlarına yaptığı etkiyi ayrıntılı olarak incelemeye devam ediyoruz.

1 YÜKSEK BAĞIMLILIK ORANI

Türkiye'de nüfusun hızla artması küçük yaş gruplarında yoğunlaşmayı devam ettirmektedir. 1945 yılında 0-14yaş grubunda bulunanların genel nüfusa oranı (1) % 39.5 iken bu oran 1979 yılında ancak % 38.5 düzeyine inebilmiştir. (2)

Yüksek doğurganlığın bir sonucu olan bu durum, üretici değil tüketici durumda olan bu grubun yaşam yükünü, iktisaden faal olan 15-64 yaş grubu üzerine aktarmaktadır.

BAĞIMLILIK ORANLARI (1000 KİŞİ ve %)

YIL	0-14 YAŞ VE 65 YAŞ	15-65 YAŞ	BAĞIMLILIK ORANI
1960	12.405,7	15.299,3	% 81.1
1965	14.409,1	16.953,9	% 85.0
1970	16.432,0	19.196,2	% 85.6
1975	17.874,2	22.216,8	% 80.5

KAYNAK : DIE, Genel Nüfus Sayımı Sonuçları

Bağımlılık oranındaki yükseklik, aslında sakıncaları ilk bakışta kolay görülmeyen bir sorundur. Ancak eğitim ile sağlık gibi hizmetlerde faal nüfusun yükünü taşımayacak boyutlarda artıran ve söz konusu yükün önemli bir kısmının karşılanma zorunluğuna da yol açan yüksek bağımlılık oranı nitelikli insan gücü oluşumunu da doğal olarak yozlaştırmaktadır.

Nüfus artış hızının kısa dönemde anlamlı ölçüde azalma olasılığı düşük olduğundan, bağımlılık oranının gelecekte alabileceği değerlere ait projeksiyonlar da bu oranın belli bir süre daha yüksek kalacağını vurgulamaktadır.

BAĞIMLILIK ORANI PROJEKSİYONLARI (%)

YIL	NÜFUSUN YAŞ DAĞILIMI			BAĞIMLILIK ORANI
	0-14	15-64	65 +	
1985	39.9	55.6	4.5	79.9
1990	40.2	55.5	4.3	80.2
1995	39.9	55.6	4.5	79.9
2000	39.1	56.1	4.8	78.3

KAYNAK : Baran Tuncer - Gelecekte Türkiye Nüfusu ve Ekonomisi - 1977

2. İSTİHDAM

Türkiye, hızla genişleyen bir emek arzı ve bu emek arzını massedemeyen ekonomik devinmenin yarattığı açık ve gizli işsizlik sorunu ile karşı karşıyadır. Bu durumun başlıca yapısal nedeni hızlı nüfus artışı, ekonomik neden ise üretim kapasitesinin sınırlı oluşudur. Ancak uzunca bir dönem işlenen iktisat politikaları ve sanayileşme stratejisi istihdam sorununa gereken özeni göstermeyerek işsizliğin azalması yönünde değil, emek kullanımından belli ölçülerde caydırıcı biçimde belirlenmiştir.

Yapısal sorunların başında gelen hızlı nüfus artışı ve gelir-tasarruf kısır döngüsünün gelişmekte olan ülkelerde yol açtığı kaynak kullanımı dengesizliğinin en tipik örneği Türkiye ekonomisidir. Hızlı nüfus artışı ve yüksek üretim faaliyetinin bile massetmekte güçlük çekeceği bir emek arzı yaratırken, diğer bir yapısal sorun olan gelir-tasarruf kısır döngüsü sermaye birikiminin son derece yavaş oluşmasına yol açmakta ve böylece faktör piyasasında emeğin bolluğuna karşı sermaye kıt olmaktadır. Oysa öteden beri savunulan ve uygulanan politika sanayileşme özlemlerinin gerektirdiği yatırımlar için kıt olan sermayenin ucuza sağlanmasıdır. Konunun ekonomik, siyasal, toplumsal ve hatta insancıl yönleri ne olursa olsun, sonuç olarak kaynak dağılımı piyasa mekanizması yoluyla gerçekleşememiş ve en uygun kaynak dağılımından giderek uzaklaşılmıştır. Başka bir deyimle bir yandan yapısal nedenler öte yandan uygulanan iktisat politikaları emek kullanımını engelleyip istihdamın yavaş genişlemesine neden olmuştur. Konunun emek piyasası ile ilgili yönüne, apayrı ve çok yönlü bir tartışma konusu olduğundan, burada ayrıntılarıyla değinilmeyecektir. Ayrıca ülkemizde çok farklı niteliklere sahip ve birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılan o kadar çok çeşitli - teknik deyimle - «rekabet eden» ve «rekabet etmeyen» emek grubu vardır ki, emek piyasasının tüm ayrıntılarıyla analizi ve bir tek değil, bir dize dengesizliğin varlığı ancak sosyal siyasetçiler tarafından tartışılabilecek bir karmaşıklığa ulaşmıştır. Ancak, şunu da hemen belirtmek gerekir ki

1 H. Cillov - «Nüfus artışının iktisadi gelişme ile münasebeti, Türkiye'nin İktisadi Gelişme Meseleleri Cilt I - İstanbul 1971

2 SSYB - UNICEF - Temel Sağlık Hizmetleri Projesi, Ekonomik ve Sosyal grup Raporu Ankara, 1981.

faktör piyasalarındaki dengesizlikler, sorunların bu ölçüde karmaşık boyutlara ulaşmasından hayli önce yaratılmışlardır.

Faktör piyasalarında yapısal nedenlerden doğan dengesizliği iktisat politikalarından bütünüyle soyutlayarak ele almak olanaksızdır. Yıllar boyu izlenen yanlış iktisat politikalarının ekonomi ve toplumun yapısal sorunlarını yumuşatmak yerine boyutlarını genişletmek biçiminde geliştiğini de anımsamak gerekir. Son yıllarda ülkemizde hemen her sorunun arkasında yapısal bir öge görme eyilimi genişlemiştir. Oysa, iktisat politikaları, kısa sürede değiştirilemez nitelikteki yapısal özellikleri de dikkate alarak oluşturulacağına tam tersine bir yol izlenip söz konusu özellikleri daha da belirgin biçimde şekillendiren politikalar uygulanmıştır. Bir tür istihdam vergisine dönüşen gelir vergisi, yıllardır izlenmiş olan düşük faiz politikası yanında yoğun sermaye kullanımını devamlı uyaran teşvik politikaları, istihdam konusunu pek ciddiye almayan bir endüstri ilişkileri düzeni ve emek yerine sermaye kullanımını çekici kılan bir kambiyo politikasının hızlı nüfus artışının yarattığı istihdam sorununun çözümünde yardımcı olmayacağı açıktır.

Ücretlerden alınan vergiler enflasyonun hızlandığı yıllarda vergi dağılımını giderek bozan ve dolayısıyla gelir dağılımını yozlaştıran bir nitelik almıştır. Ancak sorun yalnızca gelir dağılımının doğrudan olumsuz etkilenmesi değildir. Ücret vergileri, emek arzının hızla artıp işsizliğin en önemli sorunlardan biri haline geldiği bir dönemde istihdam vergisine dönüşerek istihdamı cezalandırıp engellemektedir. Enflasyon ve uzun yıllardır değişmeyen vergileme yapısı, emek kullanımının işverene maliyeti ile emekçinin eline geçen arasındaki farkı hızla genişletmiştir. Böylece emek kullanımının işveren açısından yükü hızla artarken emekçinin gerçek geliri bu artışın çok altında bir yol izlemiş ve istihdam olanakları daralmıştır. Vergilerle yapay olarak pahalılandırılan emek, yatırımcıyı doğal olarak sermaye yoğun tekniklerin seçimine itmektedir. Türkiye'de henüz bu konuda yapılmış ayrıntılı bir çalışma yoktur. Ancak firma düzeyinde yapılan bazı mikro gözlemler, teknoloji seçiminde (belli zoruniuklar dışında) emek kullanımından uzaklaşma eyiliminin genişlediğini vurgulamaktadır. Gerçi bu eyilimin tamamını brüt ücret düzeyindeki yükselmelerin emeği göreli olarak pahalı kılması olgusuna bağlamak olanaksızdır. Sermaye kullanımını emeğe göre daha avantajlı kılan bir çok neden vardır. Ancak teknoloji seçiminde faktör fiyatlarının etkili olmadığını savunmak da güçtür. Kanımızca dengesiz vergi yapısının emeği göreli ve yapay ola ak pahalı kılmasının, emek kullanımına ve dolayısıyla istihdama doğrudan etkisi sanıldığından çok daha geniştir.

Maliye politikası, yalnızca vergi açısından değil de bir bütün olarak ele alındığında, harcamalarla ilgili uygulamaların da hem gelir dağılımını hem de istihdamı olumsuz yönde etkilediği ileri sürülebilir. Burada yapılabilecek en basit yorum, kamu harcamalarındaki açık finansman eğilimlerinin neden olduğu enflasyonun etkileri üzerinde durmaktadır. Enflasyonun ücretler üzerindeki doğrudan ve vergileme yoluyla dolaylı etkileri özellikle 1977-1979 döneminde genişlemiş, bu durum da doğal olarak istihdamı olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak, aynı dönemde çeşitli darboğazların üretimi sınırlaması nedeniyle ortaya çıkan istihdam sorunlarının ön plana geçtiği yadsınmaz bir gerçektir.

Özellikle 1980 yılından önceki döneme ait faizlerle ücretlerin seyri arasında yapılabilecek kaba bir karşılaştırma sermayenin faiz cinsinden fiyatının yapay olarak düşük tutularak emeğin nasıl giderek göreli olarak pahalılandırıldığını açıkça gösterebilir. Faiz haddi bu dönemde hiç olmazsa enflasyona göre bir ölçüde endekslenebilseydi, tasarruflar - enflasyon - gelir dağılımı üzerinde yaratılacak olumlu etikler bir yana, teknoloji seçiminde emek kullanımı aleyhine gelişen eğilimler belli boyutlarda engellenebilirdi. Ancak yukarıda sözü geçen karşılaştırma zoruniuklar dışında emek kullanımından kaçınmayı rasyonel kılan koşulların yanlış uygulanan bir faiz politikası ile giderek yoğunlaştığını, götürü biçimde de olsa, açıklayabilmektedir.

Nasıl ki emek kullanımından caydırıcı biricik emek maliyeti unsurunun ücret haddi söylenemezse, doğal olarak sermaye kullanımının tek maliyeti de faiz haddi değildir. Sermaye mallarının, makine - teçhizat - inşaat malzemesi, vs. olarak fiyatları, bunlar ithal ediliyorsa döviz kurundaki değişmeler ve diğer dış alım masrafları, altyapısı tamamlanmamış yörelerde yapılacak yatırımlarda ek maliyet unsurları vs. de sermaye kullanımında etkili olan maliyet unsurlarıdır. Ancak ülkemizdeki teşvik politikaları burada da devreye girerek bir yandan yatırımları uyarırken öte yandan emek yerine sermaye kullanımını teşvik ederek, kısa vadede yarattığı istihdam olanaklarının önemli bir kısmını uzun dönemde yok etmektedir.

Türkiye'de aşırı değerlenmiş kambiyo kuru da makine-teçhizat-dış alımını olağanın üstünde uyararak teknolojik seçiminde emek aleyhine sonuçlar yaratarak istihdamı olumsuz yönde etkilemiştir.

Aşırı değerlenmiş kur politikası nedeniyle yapay olarak düşük düzeyde seyreden göreli fiyatların önemli ölçüde uyardığı makine - teçhizat dış alımının teknolojik seçiminde emek kullanımı kararlarını ne boyutlarda etkileyip istihdamı sınırladığı birlikte değişim analizi yardımıyla incelenebilir (3) Bu inceleme, 1968-1976 döneminde izlenen kur politikasının makine - teçhizat dış alımın kabaca bir hesapla toplam 3 milyar dolar daha yüksek olmasına ve dolayısıyla özel sanayi kesiminde istidamın yaklaşık toplam yüzde 19 daha düşük gerçekleşmesine neden olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle aşırı değerlenmiş bir kur politikası izlenmemiş olsaydı, makine - teçhizat dış alımı yılda yaklaşık ortalama 300 milyon dolar daha eksik ve özel sanayi kesiminde istihdam yine yılda yaklaşık ortalama yüzde 2 daha hızlı gelişebilirdi.

Yukarıda kısaca özetlendiği gibi Türkiye'de istihdam sorununun devamında uygulanan yanlış iktisat politikalarının çok önemli bir rolü olmuştur. Ancak, istihdam baskısını yaratan temel nedenin hızlı nüfus olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

İstihdam Düzeyine İlişkin Sayısal Veriler: Türkiye'de işsizlik sigortası olmadığı için, gelişmiş batı ülkelerinde olduğu gibi bu kaynaktan yararlanarak sağlıklı istihdam istatistikleri düzenlenememektedir. Bugün için istidam düzeyini gösteren hemen hemen tek kaynak DPT'ca yapılan tahminlerdir. Ancak, DPT'nın yaptığı bu tahminlerin metodolojisi devamlı tartışma konusu olmaktadır.

3 E. Alkin - Kambiyo Politikası ve İstihda m«Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik Sorunları» içinde; İstanbul 1979.

Kaldı ki, DPT de tahminlerinde zaman zaman düzeltmeler ve değişmeler yapma zorunluluğunu duymaktadır.

Bu gerçeklere dayanılarak ülkemizde açık işsizlik sayısının, istatistiklerde görünenden daha az olabileceği ileri sürülebilir. Buna rağmen, işsizliğin önemli bir sorun olduğu da açıktır. Türkiye'de istihdam konusunun daha anlamlı bir şekilde incelenebilmesi ve tartışılabilmesi için sağlıklı istihdam istatistiklerine ihtiyaç vardır.

İşgücü talebi verileri doğrudan elde edilmediğinden istihdam serisi bir tür kalıntı yöntemiyle hesaplanmaktadır. Kısaca özetlemek gerekirse, önce nüfus projeksiyonlarından elde edilen çalışabilir nüfus rakamları, (ev kadınları, öğrenciler, silah altında olanlar, sakatlar v.s. gibi) çeşitli grupların kapsam dışı tutulmasıyla işgücü arzı rakamlarına indirgenmektedir. Bu rakamlardan da götürü olarak hesaplanan işsizlik rakamları düşülmek istihdam serisine varılmaktadır.

İşsizlik hesaplarının götürü niteliği veri eksikliğinden doğmaktadır. Örneğin 1981 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumuna kayıtlı iş arayan işsizlerin sayısı 300.000 dolayındadır. Bu rakamın iki katı kadar kişinin de (625.000) Kuruma başvurmadan iş aradığı tahmin edilmektedir. Böylece iş arayan işsizlerin toplam sayısının 1 milyona yaklaştığı sanılmaktadır. Bu rakamın yüzde 40 fazlası kadar bir grubun da (1 milyon 300 bin kişi) iş aramayan işsizleri oluşturduğu ileri sürülmektedir (4).

Böylece toplam tarım dışı işsizlerin sayısı 2 milyon 422 bini bulmaktadır. Bu rakam üstüne yine götürü olarak tahmin edilen tarımdaki 700 bin kişi dolayındaki işgücü fazlası eklendiğinde Türkiye'de toplam işgücü arzından çıkarıldığında, toplam işgücü talebine veya istihdam serisine varılmaktadır.

Ancak, nasıl bir yöntemle hesaplanırsa hesaplansın hızlı nüfus artışının istihdam sorununa getirdiği boyutlar açıkça her yıl ortadadır. Nüfusun yılda yüzde 2.5 artması işgücü arzını son on yılda; her yıl ortalama 260 bin dolayında yükseltmiştir. İşgücü talebi ise, aynı dönemde ancak yılda ortalama 70 bin kişi genişleyerek, işgücü arzı fazlalığını yaklaşık 2 milyondan 3 milyona çıkarmıştır. 1985 yılında bu rakamın 3 milyon 765 bin kişiye çıkacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de 15-24 yaş grubunda öğrenciler dışında 3 milyona yakın bir nüfus işgücü arzı rakamlarına sokulmamaktadır. (5) Bu kitle de işgücü arzı rakamlarına eklendiğinde aslında Türkiye'de çalışabilir durumda olup, ekonomiye katkıda bulunma olanağı bulamayanların sayısı 6 milyon kişiyi bulmaktadır. Bu rakamın 1985 yılında varabileceği boyutlar ürkütücüdür.

Kısaca özetlemek gerekirse, Türkiye'de nüfus artışı, işgücü arzını ekonomik faaliyetin massedemeyeceği bir hızla genişletmekte ve işgücü arzı fazlalığını giderek artırmaktadır. Sorunun boyutları, yakın gelecekte bu birikimin massedilmesinin olanaksız olduğu vurgulamaktadır. Bu boyutun daha da büyümemesi için ekonomik faaliyeti canlandırmak yanında nüfus artışını frenleyebilecek politikalar da önem kazanmaktadır.

4 Bazı varsayımlara göre iş aramayan işsizler, iş bulma ümidi olmadığı için iş aramaktan vazgeçmişlerdir.

5 DPT İstihdam raporu, Şubat 1982, Sh. 27.

İSTİHDAM İLE İLGİLİ VERİLER (1.000 KİŞİ)

	1962	1967	1972	1977	1978	1979	1980	1981	1982*	1985*
İŞGÜCÜ ARZI	13.133	13.868	15.013	16.387	16.640	16.905	17.182	17.621	18.081	18.861
İŞGÜCÜ TALEBİ	12.643	13.238	13.917	14.381	14.529	14.538	14.531	14.646	14.796	15.096
İŞGÜCÜ FAZLASI	1.440	1680	1.996	2.006	2.111	2.367	2.651	2.975	3.285	3.765
TARIM DIŞI	490	630	1.096	1 266	1.391	1.667	1.951	2.275	2.620	3.165
(İŞ ARAYANLAR)	150	120	199	241	288	703	896	975	1.105	1.319
(ARAMAYANLAR)	340	510	897	1.025	1.103	964	1.055	1.300	1.515	1.656
TARIMSAL	950	1.050	900	740	720	700	700	700	665	600
İŞGÜCÜ FAZLASI (%)	11.0	12.1	13.3	12.2	12.7	14.0	15.4	16.9	18.2	19.9

* TAHMİN

KAYNAK: DPT IV. Beş Yıllık Plan ve DPT İstihdam Raporu - Şubat 1982.

İşgöremezlik ve İşverenin yeni bir iş verme yükümü

DR. ALİ NAZMİ SÖZER

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

I. Konunun takdimi :

Çalışma Hukukunda olduğu kadar Sosyal Güvenlik Hukukunda da önem taşıyan sakatlık, çalışmaya başlamadan önce söz konusu olabileceği gibi çalışmakta iken de söz konusu olabilir. Özellikle çalışmakta iken işgörme yeteneğini kaybedenlerin durumu ayrı bir özellik arzetmektedir. Çünkü, o zamana kadar sürdürdükleri işlerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceklerdir. Ancak, böyle bir durum işgöremezliğin türüne göre ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

— Malûliyet halinde : İşgöremezliğin başında veya 18. ayın bitiminde (SSK. Md. 53, Md. 34) malûl olduğu saptanan işçi, koşulları doğduğunda, malûliyet sigortasının edimlerinden yararlanacak ve hizmet akdi son bulmuş olacaktır.

— Meslekte kazanma gücünün kaybı halinde: Malûliyete neden olmayan ancak, % 10 oranının üzerinde bir meslekte kazanma gücünün kaybına neden olan bir iş kazası veya meslek hastalığının doğumu durumunda işçi yine çalışmaya devam edebilir. Malûliyet sigortasının aksine, işçiye sürekli işgöremezlik geliri bağlanmış olması, sosyal güvenlik mevzuatı açısından çalışmaya devam etmesine engel değildir. Ancak, meslekte kazanma gücündeki azalma oranı, işin temposunu olumsuz olarak etkileyecek ölçüde, yüksek olabilir. Bu halde işçinin çalışma alanı değiştirilerek, işin seyrini önemli ölçüde etkilemeyeceği bir iş dalında çalışması sağlanabilir.

— Geçici işgöremezlik halinde: Mevzuatımıza göre çalışma yeteneğinin geçici kaybı en fazla 18 ay için söz konusu olabilir (Sigorta edimleri için hastalık sigortası bakımından SSK. Md. 34 ve 37'de böyle bir süre öngörülmüşken, iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasında SSK. Md. 14 ve 16'da herhangi bir süre öngörülmemiştir). Ancak, geçici işgöremezliğin süresi, hizmet akdinin süresine göre saptanan ihbar önelini 6 hafta aştığında, bu andan itibaren işveren bakımından hizmet akdini fesih hakkı doğacak, böylece işçi için işini kaybetme tehlikesi doğabilecektir (İK. Md. 17/I).

Tedavi nedeniyle çalışmanın beklenilmezliği durumu hariç, işgöremezlik işçinin şimdiki işi dikkate alındığında çalışmasının imkansız olduğu bir durumdur (Bkz. Ali Nazım SÖZER, Hasta İşçinin İş İlişkisi, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir, 1981, s. 11). İşçi çalışma alanı değiştirildiğinde, başka bir iş bakımından işgörebilir durumda olabilir. Örneğin, parmaklarının kırılması nedeniyle elleriyle yapmakta olduğu bir iş için işgöremez sayılan işçi, dolaşmasını gerektirecek bir iş için çalışma yeteneğine sahip sayılabilecektir. Bu halde de işçinin, meslekte kazanma gücünün kaybı durumunda olduğu gibi, yeni bir işte çalışması sağlanabilir.

Yukarıda anlatılanlar özetlenecek olursa, ihbar önellerini 6 hafta asan geçici işgöremezlik halinde ve yüksek oranlı meslekte kazanma gücünün kaybı halinde, işveren bakımından fesih hakkı doğmakta mıdır yoksa; işçi için uygun bir işe sahipse, fesih hakkı ortadan kalkacak mıdır? Bu soruyu açıklığa kavuşturmak gerekmektedir.

Soruna yanıt aramadan önceğ uygulama açısından konunun önem derecesini açıklığa kavuşturmak yararlı olacaktır.

II. Bazı Rakamlar

1981 yılında 2.228.439 sigortalı((Sosyal Sigortalar Kurumu İstatistik Yıllığı, 1981, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü Yayın No: 362, s. 39) 875.232 hastalık olayında 10.043.383 gün işgöremez durumda olmuştur. (a.g. yıllık., s. 78) 30 günden uzun süreli işgöremezlik olaylarının sayısı ise 65.690'dır. Böylece diyebiliriz ki, 1981'de her 100 sigortalıdan 40'ı işgöremez olurken, her 100 sigortalıdan 3'ü 30 günden uzun süreli işgöremez olmuştur. (İK. Md. 17/I'e göre işverene fesih hakkı sağlayan işgöremezlik süresi dikkate alınarak hesaplamada 30 gün ve fazlasına başvurulmuştur).

Yine 1981'de 165.101 işkazası (a.g. yıllık., s. 60) ve 573 meslek hastalığı

(a.g. yıllık., s. 62) meydana gelmiştir. 30 günden uzun süreli işgöremezlik yaratan iş kazalarının sayısı 14.141, meslek hastalıklarının sayısı ise 388'dir. Bu verilerden çıkan sonuç, her 13 sigortalıdan biri iş kazası ve her 3.892 sigortalıdan da biri meslek hastalığı geçirirken, 157 sigortalıdan birinin iş kazası nedeniyle, 5743 sigortalıdan birinin de meslek hastalığı nedeniyle 30 günden uzun süreli işgöremez olduklarıdır.

Ancak, saptanan bu rakamların ülkemiz açısından gerçekçi olmadığı belirtilmektedir. Bu duruma gerekçe olarak ülkemiz toplam işgücünün ancak % 30 dolayında bölümünün sosyal sigorta kapsamında olması yanında, bazı araştırmalar da gösterilmektedir. Örneğin, İzmir Tabip Odası'nın bir çalışmasına göre iş kazasına uğrayanların sayısı SSK kayıtlarının 3 katıdır (Cezmi AKSOY, İş Kazaları : Tanıma, önemi, nedenleri, İş Kazalarını önleme Semineri, MPM Yayınları: 261, Ankara, 1982, s. 20). Yine ABD'de 1970'de gerçekleştirilen özel bir ankete göre, şirketlerin % 36'sı iş kazalarını sistematik bir şekilde saklamaktadır (Serpil ÖZDAMAR, İş Kazalarının İşkollarına Göre Dağılımı ve Maliyeti, İş Kazalarını Önleme Semineri, s. 81).

Tüm bunlara karşın, SSK verileri gerçek kabul edilse dahi, ülkemizin iş kazaları bakımından dünyada 4. sırayı alması ve ülkemizdeki iş kazaları tekrarlama oranının sanayileşmiş ülkelerin 7 katı olması (ÖZDAMAR, age, s. 81) iş güvenliğinden başka iş güvencesi açısından da durumun önemini ortaya koymaktadır.

Bu açıklayıcı bilgilerden sonra, yukarıdaki soru dikkate alınarak, işçinin çalışma hakkının hukuki değerlendirmesine geçebiliriz.

III. Hukuki Değerlendirme

Yargıtay, 13.1.1955, 5.10.1955 ve 27.4.1967 tarihli kararlarında işverenin işçinin yeni sağlık durumuna uygun bir iş verme yükümü olduğunu kabul etmemektedir (Y. TD. 13.1.1955 T., 9277 E., K., Eyüp Sabri ERMAN, İş Davaları ve Tatbikatı, Memleket Matbaası, Ankara, 1956, Nr. 13, s. 180; Y. HGK. 5.10.1955 T., 11 E., 106 K., ERMAN, age., s. 175; Y. 9. HD. 27.4.1967 T, 2866 E., 3682 K., Mustafa ÇENBERCİ, İş Kanunu Şerhi, 3. B., Sevinç Matbaası, Ankara, 1967, s. 1118, 1119). Yalnız, Yargıtay'ın 27.4.1967 tarihli kararındaki karşı oy yazısı bu yöndeki düşünceye karşı çıkar niteliktedir. Karşı oy yazısında şöyle denmektedir: «...rapor davacı işçinin hiç bir işi yapamayacağını kabule elverişli bulunmamaktadır. Gerçekten sözü edilen rapora göre davacı çalışmakta olduğu işi yapamayacak durumdadır. Ancak, davacının daha hafif bir işi yapabilmesi muhtemeldir. Mahkemece bu istikamette hiç bir inceleme yapılmamış, bilir kişi düşüncesine başvurulmamıştır. Eğer davacı işçinin daha hafif işlerde çalışması mümkün ve işverenin böyle bir işi mevcutsa, iş sözleşmesini feshetmesi afaki iyiniyet gereğidir.»

Doktrinde Çenberci (age., s. 419. dn. 10) afaki iyiniyet kuralından ve Süzek (Sarper SÜZEK, İş Akdini Fesih Hakkının Kötüye Kullanılması, Kazancı Yayınları, Bilimsel Dizi: 3, Ankara, 1977 s. 127) İş Kanunu Md. 25'den yola çıkarak işverenin işçinin yeni sağlık durumuna uygun bir iş verme yükümü olduğunu kabul etmektedirler. Akyol (Şener AKYOL, Türk Hukukunda Grevin Hizmet Akdine Tesiri, Fakülteler Matbaası, İstnbul, 1967, s. 79) ise böyle bir yükümün varlığını kabul etmemektedir.

Alman İş Hukukunda bu konu Fesihten Koruma Yasasında (Kündigungsschutzgesetz s 2) hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemeye göre, işgöremezlik halinde açıklanacak bir feshin geçerliliği, işçinin işverene ait işyerinde veya işletmelerinden herhangi birinde çalışamaz durumda olmasına bağlıdır (Karl GEYER, Heinrich, BLUM, Hans JURGEN, Das Neue Kündigungsscutzgesetz, Weka Verlag, Fachverlag für Verwaltung und Industrie, 1. Aufl., 1978, s. 22). İşveren, hizmet akdi sürerken çalıştığı iş bakımından işgöremez olan, işçinin işletmesindeki veya işletmelerindeki uygun işler bakımından işgörebilir olup olmadığını saptamak zorundadır. İşçinin işgörebilir olduğu bir iş olduğu sürece, işveren hizmet akdini feshedemez. Aksi halde fesih geçersizdir.

İş Hukukumuzda böyle bir yükümün varlığı açıkça hükme bağlamış değildir. Ancak, bu yükümün varlığını dolaylı olarak ortaya koyan düzenlemeler vardır. Örneğin, İş Kanunu Md. 25/3'e göre «Sakatların işyerine alınmalarında o işyerinin işçisi iken sakatlanmış olanlara öncelik tanınır». Bu maddeye dayanarak, önce işverene yapmakta olduğu iş bakımından işgörme yeteneği ortadan kalkan işçinin hizmet akdini fesih hakkı tanımak, sonra da işgörebilir olduğu başka bir iş nedeniyle işe almakla yükümlü tutmak açıklanması güç bir durumu ortaya koyar. İşveren işyerinde, işletmelerinden birinde işçinin yeni sağlık durumuna uygun bir işe sahipse, kendiliğinden veya işçinin talebi üzerine işçiyi bu yeni işte istihdam etmelidir. Nitekim, eski işleri bakımından söz konusu işgöremezlikleri ortadan kalkan işçilerin yeniden işe alınmalarını düzenleyen İş Kanunu Md. 25/4 «... boş yerleri varsa derhal, yoksa yeri boşaldığında o andaki şartlarla eski işyerlerine veya eski işlerine uygun diğer bir işe, sair isteklilere tercihan işe almaya mecburdur» diyerek varılan bu sonucun başka bir yasal gerekçesini oluşturmaktadır.

İşverenin hizmet akdinden doğan gözetim borcunu ilgilendiren (Günter, SCHELP-Günther TRIESCHMANN, Das Arbeitsverhaeltnis im Krankheitsfalle. Cari Heymanns Verlag KG, Köln. Bonn. Berlin 1958, s. 174; Philip HESSEL Krankheit im Arbeitsrecht, Heidelberg, 1957. s. 24) bu yükümün varlığını kabul ettikten sonra varlık koşullarını da incelemek gerekir. İşçinin yeni sağlık durumuna uygun iş isteminin işverence değerlendirilmesi veya işverenin böyle bir durumu kendiliğinden dikkate alması ancak, uygun bir işe sahip olması halinde mümkündür (S-TRIESCHMANN, age., s. 177). Elverişli bir işin olmaması dışında, işçinin yürütebileceği bir iş teklifini reddi halinde de ilgili yükümün düşeceği tabiidir (G-B-JURGEN, age., s. 22; S-TRIESCHMANN, age., s. 177). Bu arada işçi de, halen çalıştığı işi ile eşdeğerli olmayan ve işletmedeki konumu gereği çalışmasının beklenilemeyeceği yeni iş tekliflerini kabule zorunlu olmadığı gibi ayrıca, ücretinde azalmaya yol açan yeni iş tekliflerini kabule zorunlu değildir (S-TRIESCHMANN, age., s. 176, 177).

SONUÇ

Türk ve Alman Hukukundaki yasal düzenlemeler, doktrindeki gelişmeler sakatların özel korunma gerekliliği ve özellikle bir iş kazası sonucu işgöremez olanların durumu dikkate alınarak Yargıtay'ın tutumunu yeniden göz den geçirmesinde yarar vardır. Ayrıca, İş Kanunumuzda bu konu tartışmaları önleyecek şekilde yeniden ele alınmalıdır. İşverenin işçinin yeni sağlık durumuna uygun iş verme yükümü ve bu yükümün koşulları doğduğunda fesih hakkına başvuramaması hem gözetim borcunun hem de sosyal devlet ilkesinin gereğidir.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA BÜROSU

KONUT SORUNU

Son yıllarda ülkemizde yaşadığımız ekonomik bunalımdan en fazla etkilenen sektörlerin başında inşaat sektörü gelmektedir. Varolan ekonomik yapı içinde lokomatif görevini üstlenen bu sektörde karşılaşılan sorunlar, ekonominin bir bütün olarak içinde bulunduğu duruma ve izlenen ekonomik politikalara bağlı olarak değişebilmektedir.

Toplumsal bakımdan büyük bir önem taşıyan konut ihtiyacı ve yapımı açısından olayı incelediğimizde ortaya çarpıcı sonuçlar çıkmaktadır. Konuta olan ihtiyaç çeşitli nedenlerden dolayı sürekli artmaktadır. Talebi etkileyen nedenler arasında hızlı nüfus artışı, kırsal kesimden kente göç, geleneksel büyük aile yapısı yerine özellikle kentlerde daha dar çekirdek aile türünün yaygınlaşması sayılabilir. Artan orandaki ihtiyaca rağmen konut arzında son yıllarda bir azalma görülmektedir. 1981 yılında konut ihtiyacının ancak % 38'i karşılanabilmiştir. Belediyelerce verilen inşaat ruhsatnamelerine göre konut yapımı şöyledir:

	1977	1978	1979	1980	1981
Konut Sayısı.	63863	73251	77254	61849	49692

(Kaynak: D.İ.E. 1982 Türkiye İstatistik Cep Yıllığı)

Şüphesiz ki konut ihtiyacının etkin bir talebe dönüşememesinin birçok nedeni vardır. Konut maliyetlerindeki artış kişilerin ödeme güçlerinin çok üstüne çıkmıştır. Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Müdürlüğü verilerine göre yapı malzemesi fiyatlarındaki artış oranı 1976 yılına göre 12.5 kattır.

Öte yandan, geleneksel olarak konuta yatırılan memur emekli ikramiyeleri ile bazı kesimlerdeki işçi kıdem tazminatları, bu niteliklerini kaybetmişlerdir. Ortalama memur ikramiyesi ile inşaat maliyetlerini karşılaştırdığımızda, emekli ikramiyesinin konut maliyetini karşılama oranının gittikçe düşüğünü görüyoruz.

Yaşanan hızlı enflasyon döneminde dargelirlilerin gerçek ücretlerinde ve tasarruflarında bir aşınma meydana gelmiştir. Geçim şartlarının zorlaşması sonucu ek bir aylık gelir arama çabaları, daha önceki birikimlerin banka veya bankere aktarılması sonucunu doğurmuştur. Böylece daha konut piyasasının finansmanında kullanılan para büyük ölçüde bu alanlara kaymıştır.

Devlet bir takım yasal düzenlemeler ve bağlı kurumlarının konut kredisi politikalarıyla konut piyasasında olumlu bir rol üstlenebilir. Fakat ekonominin içinde bulunduğu durum nedeniyle bu alana kaynak aktarımı arzulanan ölçülere ulaşamamıştır. 10 Temmuz 1981 tarihinde yürürlüğe giren Toplu Konut Yasasına göre, her yıl bütçenin % 5'i oranında bir paranın konut fonuna ayrılması gerekmektedir. Buna rağmen ayrılan miktar bu oranın çok altında kalmıştır. Bunun yanında, geçerli olan konut kredi limitlerinin piyasadaki cari fiyatlar üzerinden konut edinmeye yeterli olmadığı bilinmektedir.

Böylece maliyet yükselmeleri, sınırlı kredi imkanları, ve küçük tasarrufların yetersiz kalması karşısında dargelirli kesimlerin konut edinebilmesi bugünkü şartlarda mümkün görülememektedir.

Konut piyasasında devletin payı % 6, özel sektörün payı ise % 94 civarındadır. Bugüne kadar konut sorununun çözülmemiş bulunması gözönünde tutulursa, sorunun çözümü için devletin bu alanda etkin bir rol üstlenmesi gerektiği açıktır.

	1977	1978	1979	1980	1981
(1) Ortalama Emekli ikramiyesi (TL)	80.549	104.410	144.028	184.959	389.706
(2) m²/TL. İnşaat maliyeti	1.324	2.967	5.177	8.380	10.853
(2)/(1)	60.8	35.2	27.8	22.1	35.9

(Kaynak: a.g.e.)

Devlet fabrikalarının 50 bin işçiye ihtiyacı var

Tekel'in 15, TKİ'nin 8, Karayollarının 7, Sümerbank'ın 5 bin kadrosu boş

İki-üç yıl öncesine kadar kamu kuruluşlarında gereğinden fazla işçi ve memur olduğu halde, alınan önlemlerle bu fazlalığın kalmadığı vo birçok kuruluşun eksik istihdamla faaliyet gösterdiği belirlendi.

THA'nın ilgili kuruluşlarda yaptığı araştırmaya göre, dokuz işkolundaki işçi açığı 50 bini aştı.

Tekel Genel Müdürlüğü 15 bin, Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) Genel Müdürlüğüne bağlı Zonguldak, Garp Linyitleri İşletmesi ve Şark Linyitleri İşletmelerinde 8 bin, Tarım Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğüne bağlı işyerleriyle Devlet Üretme Çiftliklerinde 7 bin 500, Karayolları Genel Müdürlüğü işyerlerinde 7 bin, Sümerbank dokuma fabrikalarında 5 bin, Devlet Demiryollarında 3 bin 500, Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı hastane ve dispanserlerde 3 bin, şeker fabrikalarında 2 bin 500, çimento sanayiinde 1100, demir - çelik fabrikalarında 852 işçi açığı olduğu belirtildi.

ZONGULDAK'TA DURUM

Bu arada, Zonguldak maden havzasında son üç yıl içinde, çeşitli nedenlerle 20 bin işçinin işten ayrıldığı, bunların yerlerine 7 bin işçi alındığı öğrenildi.

Zonguldak kömür havzasında dörtbin işçi açığı bulunduğunu kaydeden Maden Federasyonu Genel Başkanı **Kemal Özer**, işten ayrılan yer üstü işçilerinin yerine hiç işçi alınmadığını, işten ayrılan yeraltı işçilerinin yarısı kadar işçinin işe alındığını belirtti.

BAKANLIĞA BAŞVURU

En fazla işçi açığı olan kuruluşların başında yer alan Tekel Genel Müdürlüğü'nün, Gümrük ve Tekel Bakanlığına başvuruda bulunarak kadro isteminde bulunacağı belirtildi.

Çeşitli nedenlerle, bu kuruluştan ayrılan işçilerin yerlerine yeni işçi alınmamasının, üretimi azalttığı yetkililerce ifade edildi.

E-5 KARAYOLUNDA HİZMETLER AKSAYABİLECEK

Karayolları Genel Müdürlüğü'nün bazı birimlerinde olduğu gibi E-5 karayolunun bakımıyla ilgili şubelerde de işçi açığı olduğu belirtildi.

Karayolları Genel Müdürlüğü yetkililerinden edinilen bilgilere göre, E-5 karayolunun bakımıyla ilgili şubelerden Sakarya şubesinde 150 kişi bulunması gerektiği halde bu şubede halen 63 işçi görev yapıyor.

Yetkililer önümüzdeki kış mevsiminde E-5 karayolunun özellikle bu bölgesinde hizmetlerin aksayacağını belirtiyorlar.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendika başkanlarının yaptıkları açıklamalara göre, eksik istihdamla faaiyet gösteren kuruluşlar ve bu kuruluşlardaki işçi açığı sayısı aşağıdaki tabloda görülüyor.

Nerede, ne kadar işçi açığı var?

KURULUŞUN ADI	EKSİK İŞÇİ SAYISI
Tekel Genel Müdürlüğü	15.000
Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ)	8.000
Tarım, Orman ve Devlet Üretme Çift.	7.500
Karayolları Genel Müdürlüğü	7.000
Sümerbank Dokuma Fabrikaları	5.000
Demiryolları	3.500
Sosyal Sigortalar Kurumu	3.000
Şeker Fabrikaları	2.500
Demir-Çelik Sektörü	0.852
Çimento Sanayii	1.100
Toplam	53.452